

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Тбіліський державний університет ім. І. Джавахішвілі, м. Тбілісі, Грузія
Білоруський торгово-економічний університет споживчої кооперації,
м. Гомель, Республіка Білорусь
Єреванський державний університет, м. Єреван, Вірменія
Технічний університет, м. Брно, Чехія

ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції**

23–25 березня 2017 р.
Хмельницький

УДК 338(4/9):330.1:339.9

ББК 65.050.1:66.4

I-72

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Хмельницького національного університету,
протокол № 1 від 10.02.2017*

Подані матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інструменти регулювання національної економіки в умовах сучасних глобальних викликів», проведеної 23–25 березня 2017 р. у м. Хмельницькому.

Збережена авторська редакція. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність посилань несуть автори статей.

Редакційна колегія:

Бондаренко М. І., к.е.н., проф.; *Любохинець Л. С.*, к.е.н., доц.;
Бабич Л. М., к.е.н., доц.; *Мейш А. В.*, к.е.н., доц.;
Танасієнко Н. П., к.е.н., доц.; *Бушовська Л. Б.*, к.е.н., ст. викл.;
Поплавська О.В., викл.

I-72 Інструменти регулювання національної економіки в умовах сучасних глобальних викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 23–25 берез. 2017 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 74 с.

ISBN 978-966-282-9

Розглянуті проблеми економічної теорії і практики; роль макро-економічного моделювання та аналізу в стабілізації кризових явищ у національній економіці; роль державних інституцій в умовах світових трансформаційних зрушень; проблеми використання сучасних технологій в управлінні підприємствами.

Для керівників виробництв та установ, викладачів, фахівців з економіки, а також студентів ВНЗ.

УДК 338(4/9):330.1:339.9
ББК 65.050.1:66.4

ISBN 978-966-330-282-9

© Авторів статей, 2017

© ХНУ, оригінал-макет, 2017

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Організаційний комітет щиро вітає Вас та бажає творчої наснаги і результативної праці під час конференції!

Почесний голова оргкомітету конференції:

Скиба М. Є. – ректор Хмельницького національного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти, відмінник освіти України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України.

Співголови:

Войнаренко М. П. – перший проректор, проректор з науково-педагогічної та наукової роботи Хмельницького національного університету, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент НАН України.

Бондаренко М. І. – декан факультету економіки і управління Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук, доцент.

Любохинець Л. С. – завідувач кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук, доцент, член-кореспондент Академії економічних наук України.

Члени оргкомітету:

Гришнова О. А. – професор кафедри економіки підприємства Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор економічних наук.

Гуляєва В. О. – начальник відділу інтелектуальної власності, відповідальний секретар журналу “Вісник Хмельницького національного університету”.

Бабич Л. М. – доцент кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук.

Мейш А. В. – доцент кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук.

Ряба О. І. – завідувач кафедри економічної теорії Національного університету водного господарства та природокористування, кандидат економічних наук, доцент.

Танасієнко Н. П. – доцент кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук.

Секретарі конференції:

Бушовська Л. Б. – старший викладач кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук.

Поплавська О. В. – викладач кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету.

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Програма роботи

23 березня 2017 р.

10⁰⁰ – 16⁰⁰ – заїзд та реєстрація учасників конференції.

24 березня 2017 р.

9⁰⁰ – 10⁰⁰ – реєстрація учасників конференції;

10⁰⁰ – 13⁰⁰ – відкриття конференції, пленарне засідання;

13⁰⁰ – 14⁰⁰ – перерва;

14⁰⁰ – 18⁰⁰ – секційні засідання.

25 березня 2017 р.

10⁰⁰ – 13⁰⁰ – секційні засідання;

13⁰⁰ – 14⁰⁰ – перерва;

14⁰⁰ – 15⁰⁰ – підбиття підсумків конференції;

15⁰⁰ – екскурсійна програма;

19⁰⁰ – від'їзд учасників конференції.

Регламент роботи

Доповіді на планерному засіданні – до 15 хв.

Доповіді на секційних засіданнях – до 10 хв.

Виступи у дебатах – до 5 хв.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

24 березня 2017 р., 10⁰⁰ (ауд. В/суспільна)

Відкриття конференції та привітання:

1. **Войнаренко М. П.** – перший проректор, проректор з науково-педагогічної та наукової роботи Хмельницького національного університету, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент НАН України.

2. **Бондаренко М. І.** – декан факультету економіки і управління Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук, доцент.

3. **Любохинець Л. С.** – завідувач кафедри економічної теорії Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук, доцент., член-кореспондент Академії економічних наук України.

Доповіді пленарного засідання:

1. Соціально-економічний розвиток і зміни у сфері праці: глобальні тенденції і проблеми України.

Гришнова О. А., д.е.н., проф. Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

2. Экономические возможности и риски развития высшего образования латвии в условиях евроинтеграции.

Дьякон Д., проф., ректор, Высшая школа менеджмента информационных систем (ISMA), Латвия, г. Рига.

3. Фактори гетерогенності в інноваційній діяльності промислових корпорацій.

Стадник В. В., д.е.н., проф. Хмельницького національного університету.

4. Аналіз аналітичних інструментів оцінювання рівнів економічної безпеки підприємств.

Григорук П. М., д.е.н., проф. Хмельницького національного університету.

5. Механізм стимулювання інноваційного розвитку регіону.

Хрущ Н. А., д.е.н., проф. Хмельницького національного університету.

6. Управління людським капіталом в умовах інноваційного економічного розвитку: світова та національна практика.

Любохинець Л. С., к.е.н., доц. Хмельницького національного університету.

**Секція 1.
РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ
ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

24 березня 2017 р., 14⁰⁰ (ауд. 4–508)

Керівник секції – **Бабич М. С.**, к.е.н., доц.
Секретар – **Цвігун Т. В.**, к.е.н., ст. викл.

1. Порівняльний аналіз термінологічної визначеності поняття “людський потенціал”.

Бабій І. В., Хмельницький національний університет.

2. Функціональне призначення прибутку підприємства у ринкових відносинах відтворення.

Бабич М. С., Хмельницький національний університет.

3. Контрверсійні аспекти аналізу суспільного багатства в умовах глобальної господарської невизначеності.

Коломієць Г. М., Дідорчук І. Л., Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

4. Теоретичні концепції збалансованого розвитку.

Мейш А. В., Хмельницький національний університет.

5. Теоретичні та практичні підходи до аналізу моделей корпоративної соціальної відповідальності та світовий досвід їх реалізації.

Поплавська О. В., Хмельницький національний університет.

6. Сучасна глобалізація і марксизм.

Ряба О. І., Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне.

7. Теоретико-методичні підходи до визначення економічної сутності витрат.

Ядуса С. Й., Лісовський І. В., Хмельницький національний університет.

8. Стратегія управління ризиками на підприємстві.

Цвігун Т. В., Хмельницький національний університет.

Секція 2.
РОЛЬ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ
В СТАБІЛІЗАЦІЇ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

24 березня 2017 р., 14⁰⁰ (ауд. 4–505)

Керівник секції – *Любохинець Л. С.*, к.е.н., доц.

Секретар – *Танасієнко Н. П.*, к.е.н., доц.

1. Аналіз та значення німецької інноваційної моделі для трансформації перехідної економіки України.

Бабич Л. М., Хмельницький національний університет.

2. Аналіз передумов та основні тенденції розвитку інвестиційної діяльності підприємств.

Бушовська Л. Б., Хмельницький національний університет.

3. Системний підхід до аналізу державного регулювання діяльності банків на кредитному ринку.

Квасницька Р. С., Доценко В. В., Хмельницький національний університет.

4. Ризик-менеджмент – як імперативний інструмент регулювання національної економіки в умовах трансформації глобалізації.

Меленцова О. В., Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

5. Роль та проблеми імпорту в економіці України.

Мороз С. В., Хмельницький національний університет.

6. Макроекономічний аналіз основних засад грошово-кредитної політики України.

Нікулін В. В., Хмельницький національний університет.

7. Аналіз основних проблем та необхідність регулювання ринку праці в Україні.

Скорик Г. І., Барінов В. В., Линник О. О., Національний університет “Львівська політехніка”.

8. Чинники внутрішнього та зовнішнього середовища продуктивності праці.

Танасієнко Н. П., Хмельницький національний університет.

Секція 3.
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ
В СТАНОВЛЕННІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ СИСТЕМ

24 березня 2017 р., 10⁰⁰ (ауд. 4–504)

Керівник секції – *Гришнова О. А.*, д.е.н., проф..

Секретар – *Битий А. В.*, викл.

1. Інформаційні технології як чинник ефективної діяльності персоналу.
Абрамович І. О., Київський національний університет ім. Т. Шевченка.
2. Сутність інтелектуального капіталу в сучасних умовах.
Битий А. В., Хмельницький національний університет.
3. Фіктивізація людського капіталу в сфері науки та освіти в умовах сучасних глобальних викликів.
Брінцева О. Г., Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана.
4. Оцінка втрат людського капіталу в Україні в результаті кризи.
Дмитрук С. М., Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана.
5. Інтелектуальний капітал як об'єкт формування економіки знань.
Мельник Л. Ю., Уманський національний університет садівництва.
6. Інвестування підприємств у розвиток персоналу: особливості, віддача та інструменти стимулювання.
Самолук Н. М., Юрчик Г. М., Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне.
7. Конкурентні переваги підприємства, пов'язані з персоналом: порівняння ситуації в Україні та в Камеруні.
Njeuga Nghaan Cyrille (Нжюга Кирил), Київський національний університет ім. Т. Шевченка.

Секція 4.
ДЕРЖАВНІ ІНСТИТУЦІЇ В УМОВАХ
СВІТОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗРУШЕНЬ

25 березня 2017 р., 11⁰⁰ (ауд. 4–504)

Керівник секції – *Бабич Л. М.*, к.е.н., доц.

Секретар – *Бушовська Л. Б.*, к.е.н., ст. викл.

1. Європейський вектор інтеграційної політики України.
Бондаренко М. І., Хмельницький національний університет.

2. Роль держави в інноваційно-інвестиційній діяльності підприємства.
Бушовська Л. Б., Мала О. М., Хмельницький національний університет.

3. Інструменти державних запозичень на фондовому ринку Німеччини.
Волинець О. О., Тимошенко Н. М., Вінницький торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету.

4. Конкурентные преимущества университетов на рынке образовательных услуг.

Дьяков А., Высшая школа менеджмента информационных систем (ISMA), Латвия, г. Рига.

5. Особливості еволюції моделі державного управління.

Тюріна Н. М., Карвацка Н. С., Назарчук Т. В., Хмельницький національний університет.

6. Порядок надання фінансово-кредитної допомоги суб'єктам підприємництва за рахунок бюджетних коштів.

Форкун І. В., Хмельницький національний університет; *Бачинська І. А.*, Регіональний фонд підтримки підприємництва по Хмельницькій області.

7. Норми Чиказької конвенції 1944 року, що врегульовують питання обміну попередньою інформацією про пасажирів.

Фрадинський О. А., Науково-дослідний центр митної справи Науково-дослідного інституту фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України.

Секція 5.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

25 березня 2017 р., 11⁰⁰ (ауд. 4–510)

Керівник секції – *Стадник В. В.*, д.е.н., проф.

Секретар – *Поплавська О. В.*, викл.

1. Новітні тренди інтернет-маркетингу.

Ковальчук С. В., Хмельницький національний університет.

2. Концептуальні підходи до формування міжгалузевих утворень.

Забурмеха Є. М., Хмельницький національний університет.

3. Сучасне спрямування комунікаційних трендів.

Лазебник М. Р., Хмельницький національний університет.

4. Стан та перспективи інноваційної діяльності в Україні за умов глобалізації.

Бабич Л. М., Хмельницький національний університет.

5. Максимізація прибутку підприємства та його роль у процесі відтворення.
Бабич М. С., Хмельницький національний університет.
6. Класифікація та структура інформаційних систем.
Битий А. В., Хмельницький національний університет.
7. Управління організаційними комунікаційними процесами облікового типу.
Бобровник В. М., Хмельницький національний університет.
8. Системний підхід в управлінні інвестиційною діяльністю підприємств.
Бушовська Л. Б., Хмельницький національний університет.
9. Адаптивні методи управління розвитком підприємств.
Завгородня Т. П., Хмельницький національний університет.
10. Принципи побудови системи оцінки інвестиційного потенціалу підприємства.
Квасницька Р. С., Тарасюк М. В., Хмельницький національний університет.
11. Урахування фактора довіри і недовіри при формуванні та функціонуванні інтеграційних бізнес-структур.
Косіюк О. М., Хмельницький національний університет.
12. Аналіз інформаційної відкритості підприємств та відповідальної ділової практики в умовах глобалізації.
Любохинець Л. С., Хмельницький національний університет.
13. Інструментарій та методологія оцінки ефектів корпоративної соціальної діяльності.
Поплавська О. В., Хмельницький національний університет.
14. Моделювання розвитку цукрових заводів Хмельниччини.
Проскурович О. В., Хмельницький національний університет.
15. Управління резервами зростання продуктивності праці на промислових підприємствах.
Танасієнко Н. П., Хмельницький національний університет.
16. Інноваційні складові стратегії конкуренції на ринку кондитерських виробів.
Сокирник І. В., Марчук О. Г., Хмельницький національний університет.
17. Інформаційне забезпечення механізму управління ризиками.
Цвігун Т. В., Хмельницький національний університет.

Секція 6.
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

25 березня 2017 р., 11⁰⁰ (ауд. 4–508)

Керівник секції – **Мейш А. В.**, к.е.н., доц.
Секретар – **Нікулін В. В.**, ст. викл.

1. Інвестиційні ресурси банку: сутність та склад.
Доценко І. О., Квасницький М. І., Хмельницький національний університет.
2. Функціональна роль прибутку банків.
Квасницька Р. С., Луцак В. В., Хмельницький національний університет.
3. Методика визначення та порядок формування фінансових результатів торговельних підприємств.
Мейш А. В., Хмельницький національний університет.
4. Сутнісні характеристики страхування як виду підприємницької діяльності.
Матвійчук Л. О., Ткач К. І., Хмельницький національний університет.
5. Протиріччя транснаціоналізаційного процесу на ринку банківських послуг України.
Мессько І. М., Національний інститут стратегічних досліджень (м. Київ).
6. Макроекономічний аналіз банківської системи України: основні проблеми та можливі шляхи їх розв'язання.
Нікулін В. В., Хмельницький національний університет.

ВСТУП

Вельмишановні учасники! Кафедра економічної теорії Хмельницького національного університету продовжує традицію проведення конференцій, присвячених актуальним питанням регулювання національної економіки в умовах сучасних глобальних викликів.

Характерною особливістю сучасної економіки є кардинальні зміни, що обумовлені глобалізацією, інформативною революцією, посткризовим розвитком та загостренням конкуренції між країнами на світовому ринку. Перед економікою України виникає проблема наукової оцінки критичності основних макроекономічних показників її функціонування, обґрунтування основних напрямів державної економічної політики на поточний момент та стратегії реформування економіки на перспективу. Сьогодні основним завданням прогресивної наукової думки є синергетичний, всебічний аналіз чинників, які різновекторно впливають на економічні процеси. Тому проведення науково-практичної конференції є одним з інструментів мобілізації зусиль вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів задля вироблення найбільш адекватних і дієвих засобів щодо забезпечення економічної стабільності та інноваційного розвитку економіки України.

Вважаємо, що проведення конференції є значущою подією не тільки для її учасників, але й для багатьох науковців України, адже проблеми, які зазначено у напрямах роботи конференції, є актуальними та нагальними.

Дякуємо за співпрацю усім авторам наукових праць та бажаємо подальших творчих успіхів на науковій ниві.

Розвиток сучасних економічних теорій Секція 1. під впливом глобалізаційних процесів

І. В. БАБІЙ

Хмельницький національний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПОНЯТТЯ «ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ»

Проблема термінологічної визначеності поняття «людський потенціал» і його співвідношення з близькими категоріями – «людські ресурси», «трудова потенція», «людський капітал» має велике значення як для теоретичних, так і подальших практичних досліджень.

Людський потенціал і людські ресурси варто розрізняти з погляду залучення в економіку. Людські ресурси – це «присвоєні» потенціали людей (соціально-демографічні, освітньо-професійні, інтелектуальні, духовно-інформаційні, інноваційні, креативні, культурні, мотиваційні тощо), які стали реальною власністю. Людський потенціал – здібності людини взагалі, які не залежать від їх використання у матеріальному чи нематеріальному виробництві. Отже, людський потенціал є за величиною більшим, ніж людські ресурси, тому помилково ототожнювати людські ресурси і людський потенціал [1], оскільки людський потенціал – це можливості, надані людськими ресурсами у певний час і у майбутньому, які можуть бути використані чи ні для досягнення певної мети.

Трудова потенція розглядається: 1) як сукупність фізичних та духовних здібностей населення, загальноосвітні та професійні знання для роботи в національній економіці; 2) сукупність необхідних для формування та розвитку організації, галузі системи трудових ресурсів, що забезпечують виробничу та трудову діяль-

ність відповідно до потреб ринку та суспільства; 3) як сукупну чисельність економічно активного населення країни, що забезпечує пропозицію робочої сили для галузей виробництва та сфери послуг, включаючи зайняте та частину незайнятого в суспільному виробництві населення тощо. Відмінність категорій трудового та людського потенціалів [3]:

- статистичний аспект полягає в тому, що носіями першого є тільки працездатні громадяни, а другого – все населення країни, в тому числі за межами працездатного віку;

- сфера реалізації трудового потенціалу обмежена виробництвом матеріальних і нематеріальних благ та послуг, тобто трудовою діяльністю; людський потенціал реалізується в різноманітних видах діяльності, пов'язаних не тільки з працею, а також у сфері споживання;

- сфери реалізації людського потенціалу виступають одночасно і сферами виробництва трудового потенціалу. Таким чином, трудовий потенціал являє собою лише одну з підсистем більш об'ємної категорії – людський потенціал.

На мікрорівні (підприємства) мова йде про сукупну можливість працездатних, реально або потенційно залучених в виробничий процес людей як носіїв робочої сили та інтелектуального потенціалу, здатних забезпечувати відтворення та розвиток цієї системи (підприємства).

Людський капітал є за структурою одним з елементів людського потенціалу, який реалізується в ринковій економіці (у широкому розумінні). Це запас знань, здібностей і мотивацій, що є у кожного, які становлять капітал, бо формування їх потребує виділення коштів з поточного споживання, які багаторазово буде компенсовано потоком доходів у майбутньому (у вузькому розумінні) [2].

Викладене свідчить про більшу ємність категорії «людський потенціал». Об'єктом подальших досліджень є трудовий потенціал, як складова людського потенціалу.

Література

1. Семів Л. К. Регіональна політика: людський вимір : монографія / Л. К. Семів. – Львів : ІРД НАН України, 2004.
2. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійній підготовки / О. А. Грішнова. – Київ : Знання, 2001. – 254 с.
3. Гузенко Г. М. Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні / Г. М. Гузенко // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 10. – С. 30–41.

М. С. БАБИЧ

Хмельницький національний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА У РИНКОВИХ ВІДНОСИНАХ ВІДТВОРЕННЯ

Становлення та розвиток ринкової економіки в умовах кризових процесів вимагають сьогодні теоретичного переосмислення багатьох економічних категорій, явищ, результатів та наслідків. Значною мірою адаптація підприємств до змін зовнішнього та внутрішнього середовища відзначається фінансовими результатами їх функціонування, зокрема, формування та правильного використання в ринкових відносинах прибутку. Вияснення політичних і фінансово-правових засад, закономірностей та чинників процесу максимізації формування прибутку підприємств у ринкових умовах дало новий поштовх до переосмислення сутності та функціонального призначення прибутку. Ця проблематика цікавить велике коло як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

Поняття прибутку в економічній системі існує у взаємозв'язку з наявністю товарно-грошових відносин, появою і розвитком інституту власності, особливо приватної. Проте прибуток не варто розглядати лише як мотиваційну силу для організації діяльності, а доцільно досліджувати як проміжну, перехідну, або навіть об'єднуючу ланку між такими категоріями, як інтерес і діяльність. Прибуток як один з видів отриманого фінансового результату в ході організації діяльності виступає безпосередньо джерелом забезпечення інтересів різних суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки.

Розглядаючи прибуток як джерело задоволення інтересів, можна аргументувати що сутність прибутку доцільно визначати виходячи з видів можливих інтересів. Тобто, хто і в якому прибутку зацікавлений, також визначається тим, який інтерес у того чи іншого суб'єкта ринкових відносин. Тому ми пропонуємо систематизувати всі інтереси в такі групи, для яких і визначається різному функціональне призначення прибутку, а саме:

- інтереси держави. На макрорівні прибуткове підприємство являється джерелом забезпечення фіскальної функції, тобто отриманий прибуток на підприємстві – гарантія стабільного надходження коштів до бюджету;

- суспільні інтереси. Рентабельне підприємство може надавати благодійні внески, спонсорську допомогу, займатися меценатством;

- інтереси самого суб'єкта господарювання.

Прибуток – чинник формування суспільної оцінки, джерело капіталізації, показник фінансової автономії підприємства.

Наявність прибутку на підприємстві та його постійна максимізація виступає гарантом конкурентного середовища в умовах ринкової моделі господарювання та гарантом реалізації економічних інтересів співвласників та трудового колективу:

- економічні інтереси співвласників виражаються через, поперше, прибуткову діяльність фірми як гарантію своєчасної та

повної виплати заробітної плати. По-друге, максимізація прибутковості підприємства є для його власників гарантією подальшого ефективного розвитку через можливість підвищення продуктивності праці за рахунок купівлі за власні кошти новітніх технологій. По-третє, для акціонерів прибуток є єдиним та основним джерелом формування додаткового доходу у вигляді дивідендів. По-четверте, максимізація прибутковості підприємства приводить до зростання його ринкової вартості, що відображається в збільшенні ринкової вартості акцій;

– економічні інтереси трудового колективу реалізуються через отриманий прибуток на підприємстві для кожного працівника – джерело фінансування додаткової вартості у вигляді матеріального заохочення поряд із гарантією своєчасності виплати заробітної плати. Отриманий разом з тим, з нарощенням виробничої потужності, розширенням виробничої програми, прибуток являється джерелом фінансування соціального розвитку колективу підприємства.

Таким чином, з економічної точки зору, прибуток підприємства, на нашу думку, виконує такі функції:

1) прибуток – це мірило ефективності, рентабельності, розвитку всіх рівнів бізнесу, але слід зазначити, що прибуток не є універсальним показником економічної діяльності господарюючих суб'єктів, оскільки на його максимізацію впливають безліч чинників (реалізація продукції, структура собівартості, компетентність менеджерів, рівні ставок оподаткування і т.д.);

2) стимулююча функція полягає в тому, що прибуток одночасно є фінансовим результатом і джерелом соціально-економічного розвитку підприємства;

3) розподільча функція або функція привласнення прибутку. Приватна власність передбачає виключне право власників підприємств на кінцевий фінансовий результат діяльності в процесі його розподілу;

4) прибуток – основне джерело формування бюджетних ресурсів на мікро- та макрорівнях.

Функціональне призначення прибутку підприємств у ринкових відносинах відтворення завжди доповнюється з реалізацією ним основних функцій на сучасному складному етапі трансформації виробничих відносин національної економіки України.

Г. М. КОЛОМІЄЦЬ, І. Л. ДІДОРЧУК

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

КОНТРОВЕРСІЙНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ СУСПІЛЬНОГО БАГАТСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Проблема суспільного багатства, одна з провідних в економічній теорії, останнім часом знову привертає все більше уваги наукової і експертної спільноти. За понад чотирьохсотрічну історію дослідження змінювались аспекти його аналізу, а суттєвою складовою сучасної методології є визначення інституційних можливостей та перешкод на шляху змін форм структури суспільного багатства в умовах невизначеності, адекватних інституційних механізмів виведення господарської системи на траєкторію сталого нагромадження суспільного багатства [1]. Нової актуальності проблемі надає надмірне захоплення прогнозами щодо кількісних вимірів змін суспільного багатства країн [2]. Безсумнівно вони дають певну інформацію щодо обсягів суспільного багатства, темпів його зростання, але виникають питання щодо компаративної оцінки його структури та виокремлення найбільш ефективних траєкторій нагромадження [3].

Методологічною основою аналізу цих проблем є усвідомлення по-перше, невизначеності як суттєвої властивості сучасного господарського розвитку і відповідної обмеженої репрезентативності прогнозів, по-друге, нових критеріїв оцінки успішності руху економіки країни, інтегрованої в глобальне середовище, якими, зокрема, мають стати інститути, що продукують стійкі перспективи

розвитку кожної особи в господарському середовищі. Найважливішою динамічною характеристикою економіки як полісистемного утворення є мінливість, яка відбувається під впливом як детермінованих, так і випадкових факторів, і зумовлює не єдиний, а багатоваріантний майбутній стан господарського середовища. Багатоваріантний розвиток економічної ситуації породжує високі трансакційні витрати, які не заважають суб'єктам господарювання оптимізувати свою цільову функцію; він і являє собою невизначеність. Причини невизначеності та зміни поведінки суб'єктів господарювання, зумовлені різнопорядковими факторами. Ці фактори можна згрупувати наступним чином: фактори першого порядку – зміни власне природи, природи, створеної людиною, людської природи; фактори другого порядку – недостатні дані про ці зміни, перешкоди у процесі їхнього перетворення в інформацію, обмежені можливості її трансформування у знання; фактори третього порядку – асиметрія інформації та знань. Система цих факторів невизначеності складає її фундаментальну структуру. На певних історичних етапах відповідно змінюється роль окремих факторів кожного порядку в загальній системі, тобто невизначеність на різних етапах детермінована своєю актуальною структурою.

Дігіталізація світової господарської системи, транспарентність державних кордонів, формування єдиних відтворювальних комплексів ускладнює господарську поведінку акторів [4]. Зростає невизначеність розвитку внаслідок 1) лавиноподібного зростання обсягів інформації про потреби, цінності, мотиви людської діяльності, які зазнають постійних змін, а також про темпи й динамізм економічних процесів; 2) непрогнозованого розвитку науки та її технологічного застосування з метою одержання інноваційного прибутку; 3) змін у закономірностях функціонування господарської системи, які не знайшли адекватного відображення в науці та інституційних структурах; 4) невідповідності темпів зміни господарського простору темпам прийняття господарських рішень; 5) асиметрії не лише в розподілі інформації у метасторі, але й асиметрії у перетворенні її на знання; 6) створення технологій вироб-

ництва асиметрії інформації та управління свідомістю. Аналіз суспільного багатства необхідно здійснювати з урахуванням інституційної обумовленості його змін, що дозволить адекватно підвищити конкурентний потенціал розвитку господарської системи в умовах невизначеності.

Література

1. Дідорчук І. Л. Суспільне багатство: сучасна методологія дослідження змін [Електронний ресурс] / І. Л. Дідорчук // Ефективна економіка. – 2016. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5337&p=1>

2. The World in 2050 Will the shift in global economic power continue? GDP at PPP rankings [Electronic resource]. – February 2015. – 46 p. – p. 16. – Access mode: <http://www.pwc.com/ua/uk/press-room/2015/the-world-in-2050.html>

3. Стиглиць Д. Неверно оценивая нашу жизнь: Почему ВВП не имеет смысла? Доклад Комиссии по измерению эффективности экономики и социального прогресса / Д. Стиглиць, А. Сен, Ж.-П. Фитусси ; пер. с англ. И. Кушнаревой ; науч. ред. перев. Т. Дробышевская. – Москва : изд-во Института Гайдара, 2016. – 216 с.

4. Коломієць Г. М. Інтеграційна траєкторія національної господарської системи в глобальному суспільстві : монографія / Г. М. Коломієць, О. В. Меленцова, І. І. Помінова. – Харків : Монограф, 2016. – 275 с.

А. В. МЕЙШ

Хмельницький національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ

Серед головних сучасних економічних теорій, що визначають фактори і джерела економічного зростання з одночасним до-

триманням основних макроекономічних пропорцій і балансів, за значущістю виокремлюють фіскальну антициклічну теорію, запропоновану Дж. М. Кейнсом, і неокласичну школу західної економічної думки, відповідними представниками якої є П. Самуельсон і М. Фрідмен.

Теоретична концепція Дж. М. Кейнса базується на загальноекономічних постулатах. Ринкова економіка є внутрішньо нестабільною, не може «саморегулюватися» і не здатна оптимально перерозподіляти ресурси відповідно до загальносуспільних інтересів, оскільки основні економічні механізми регулювання – ціни на товари і послуги, заробітна плата, процентні ставки – вважаються недостатньо гнучкими для автоматичного відновлення рівноваги на ринках. На думку кейнсіанців, великий вплив на розвиток економіки справляє державне регулювання, тому перед державою ставиться завдання утримувати економічну стабільність і збалансувати економіку шляхом регулювання сукупного попиту через зміну державних витрат, рівня оподаткування і грошової пропозиції.

За Дж. М. Кейнсом, термін «сукупний попит» визначає рівновагу між сукупною пропозицією (виробництвом) і доходом, розподілом доходу за категоріями кінцевого використання: приватним споживанням, валовими приватними інвестиціями, державними витратами і чистим експортом, а також між доходом і зайнятістю, інвестиціями і заощадженнями. Відповідно визначальною метою державної політики в подоланні економічної кризи і безробіття є саме ефективний попит, дослідження якого дозволило розкрити механізм функціонування системи в цілому і поставило питання аналізу макроекономічних показників: валового внутрішнього продукту, валового національного продукту, національного доходу, заощаджень і валових нагромаджень. Зміну державних витрат Дж. М. Кейнс та його послідовники вважали головним інструментом втручання держави у циклічний розвиток економіки, фактором формування національного доходу і впливу держави а основні компоненти сукупного попиту (споживчий та інвестиційний), дотри-

мання рівноваги в економічному розвитку. Зростання державних витрат має забезпечити економічні умови для збалансування попиту і пропозиції на довгострокову перспективу.

На думку американського економіста А. Лернера, уряд може впливати на рівень зайнятості через державні закупівлі бо продажі, надання кредитів або запозичення коштів, виплати субсидій та оподаткування юридичних і фізичних осіб. При цьому державні закупівлі, позики і субсидії сприяють поживленню виробництва і зайнятості, що є доцільним у період спаду і кризи; тоді ж, коли в економіці відбувається «перегрів», підвищене оподаткування, державні кредити і продажі здатні стимулювати надлишкове економічне зростання. За Б. Хансеном, перерозподіл національного доходу в процесі оподаткування і отримання державних замовлень, трансфертів і субсидій призводить до створення так званого ефекту доходів і може справляти стимулюючу дію, що заохочуватиме споживчий попит та інвестиції, впливатиме на стан ліквідності фірм і домогосподарств і, відповідно, формуватиме ефект ліквідності.

Відомі праці американського економіста А. Оукена присвячено обґрунтуванню стратегічної мети державної політики щодо мінімізації «розриву» між потенційним (за умов повної зайнятості та максимального використання виробничих потужностей) і реальним ВВП, а також визначенню механізмів подолання існуючого «розриву». Для цього на його думку, необхідно впроваджувати економічну політику стимулювання виробництва і досягнення повної зайнятості, яка долатиме циклічність економічного розвитку та запобігатиме формуванню кризових явищ.

Нові принципи державної економічної політики були запропоновані представниками неокласичної школи західної економічної думки. На відміну від кейнсіанської моделі економіки, неокласична економічна теорія передбачає, що ринкова економіка є внутрішньо стабільною, спроможною ефективно перерозподіляти ресурси і відновлювати порушену рівновагу за умов достатньої лібералізації та мінімального рівня державного регулювання, спрямо-

ваного на подолання дії чинників, що обмежують гнучкість цін на товарних, трудових і фінансових ринках на вільну конкуренцію. Згідно з неокласичною концепцією, вартість продукту створюється трьома головними виробничими факторами: капітал, працею і землею. При цьому ефективність державних витрат розглядається з точки зору досягнення раціонального співвідношення між цими факторами з підвищенням рівня їх інтенсивного використання та пріоритетним збільшенням державних витрат на наукові дослідження та освіту. Особлива увага приділяється інвестиціям у людський капітал (Д. Ромер, П. Ромер) шляхом удосконалення та підвищення кваліфікації робочої сили як основного фактора виробництва за умов переходу до постіндустріальної економіки.

Прихильники теорії економіки пропозиції вважають недовідною будь-яку політику, спрямовану на регулювання сукупного попиту. На їхню думку, політика держави має обмежуватися стимулюванням підприємницької діяльності та збільшенням сукупної пропозиції завдяки лібералізації ринку, розвитку конкуренції та зменшенню податків. Неокейнсіанці у ролі головних засобів регулювання макроекономічної рівноваги у цілому вбачають ефективний попит з розширенням сфери державних фінансів і фінансуванням дефіциту бюджету шляхом внутрішніх і зовнішніх запозичень. Неоконсерватори, відповідно, виступають за підтримку загальної пропозиції, скорочення рівня перерозподілу сукупного доходу через бюджет і збалансування його дохідної та витратної частин. При цьому базова модель AD-AS (сукупний попит – сукупна пропозиція) теоретично показує, як ринкова рівновага може формалізуватися на рівні національної економіки. Вона слугує схемою для пояснення дії основних макроекономічних процесів в економіці та їх наслідків на агрегованому рівні. Модель дає можливість дійти висновку про необхідність чи небажаність державного втручання в економіку.

Важливу роль у формуванні механізмів економічної політики відіграють монетаристи (М. Фрідмен) – сучасні послідовники неокласичних ідей державного регулювання з пріоритетним визна-

ченням грошової політики, спрямованої на дотримання усталеного процента приросту грошової маси відповідно до динаміки ВВП, цінних індексів, швидкості обігу грошей. Монетаристи головним фактором нестабільності вважають гнучку грошово-кредитну політику, орієнтовану на регулювання сукупного попиту. Вони акцентують увагу на необхідності вилучення грошей з переліку інструментів активного короткострокового регулювання сукупного попиту. Для зміцнення економічної стабільності монетаристи радять проводити довгострокову політику помірною нарощування обсягів грошової маси стабільними темпами, незалежно від коливань сукупного попиту, запобігаючи розвиткові процесів макроекономічної нестабільності.

Для досягнення певних стратегічних орієнтирів розвитку економіки важливими є дотримання збалансованості основним макроекономічних рахунків та усунення критичних дисбалансів, передусім між сукупним попитом і пропозицією, які проявляються в незадовільному стані балансів реального, бюджетного, грошового секторів економіки і платіжного балансу, високій інфляції, низьких темпах зростання або навіть скороченні обсягів випуску.

Література

1. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : навч. посібник / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грін Д.С., 2015. – 264 с.

2. Скрипниченко М. І. Секторальні та міжкраїнні моделі економічного розвитку : монографія / М. І. Скрипниченко ; Національна академія наук України ; Ін-т економічного прогнозування. – Київ : Фенікс, 2004. – 256 с.

3. Csontos O. Early warning indicators: financial and macroeconomic imbalances in Central and Eastern European countries [Electronic resource] / O. Csontos, Z. Szalai // MNB Working Paper. – 2014. – № 2. – Mode of access: http://english.mnb.hu/Root/Dokumen-tumtar/ENMNB/Kiadvanyok/mnben_mnbfuzetek/WP_20142.pdf.

СУЧАСНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І МАРКСИЗМ

Вважається, що глобалізація стає визначальним фактором як національного, так і міжнародного розвитку в останню чверть 20 століття. Проте, практика взаємодії країн світу має давню історію. Відтак і розробка підходів щодо осмислення процесів, які в наш час називають глобалізаційними, почалася раніше окресленого періоду.

Авторство терміна глобалізація (*globalization*) приписується професору Гарвардської школи бізнесу Теодору Левіту, який у 1983 році опублікував працю «Глобалізація ринків». В той же час, у вітчизняній літературі розповсюджується твердження Жака Атталі, що першість у застосуванні цього терміна належить К. Марксу. Однак, французький економіст дає досить розмите посилання на один із листів К. Маркса Ф. Енгельсу кінця 1850-х рр. [1, с. 192]. Ознайомившись з перепискою К. Маркса за зазначений період, в листі від 8 жовтня 1858 р. читаємо: «Дійсне завдання буржуазного суспільства полягає у створенні світового ринку, в крайньому разі в його загальних рисах, і виробництва, яке базується на цьому ринку. Оскільки земля кругла, то, безсумнівно, з колонізацією Каліфорнії та Австралії, з відкриттям дверей Китаю та Японії цей процес завершився» [2, с. 294–295]. Очевидно, що ні в цьому листі, ані в інших листах і працях класиків марксизму сам термін «глобалізація» ще не використовували, проте серйозну увагу приділяли дослідженню глобалізаційних тенденцій.

В першу чергу, заслуговує на увагу праця К. Маркса і Ф. Енгельса «Маніфест комуністичної партії», яка вийшла, у Лондоні у 1848 році. В червні 2013 року рукопис «Маніфесту» було внесено до переліку Світової документальної спадщини ЮНЕСКО. Якщо за порадою М. Блауга відкинути «політичні забобони», то у вказаній праці ми прочитаємо досить детальний і дивовижно сучасний опис і пояснення процесу взаємодії країн світу.

Було показано, що модернізація економіки, неухильний розвиток продуктивних сил є основою світових об'єднувачих процесів [3, с.54]. Тобто, глобалізація є процесом природним, об'єктивним. З іншого боку, – це рух жорстко керований чужими та користололюбними інтересами. «Потреба в дедалі зростаючому збуті продуктів жене буржуазію по всій земній кулі. Скрізь мусить вона вкоренитися, скрізь закріпитися, скрізь встановити зв'язки. Буржуазія шляхом експлуатації світового ринку зробила виробництво і споживання всіх країн космополітичним» [3, с. 59].

Загострюється питання ринків сировини і збуту, яке вирішується за рахунок «напівварварських» та «варварських» країн. Буржуазія (*читай «промислово розвинуті країни»*) «під страхом загибелі змушує всі нації прийняти буржуазний спосіб виробництва, змушує їх заводити у себе так звану цивілізацію». Виникає залежність «варварських» і «напівварварських» народів від цивілізованих, «селянських народів від буржуазних народів», Сходу – від Заходу [3, с. 61]. Це багатогранний процес, який охоплює всі сфери суспільного життя: «Замість старої місцевої і національної замкнутості та існування за рахунок продуктів власного виробництва приходить всебічний зв'язок і всебічна залежність націй одна від одної. Це однаково стосується як матеріального, так і духовного виробництва» [3, с. 60].

Як бачимо, уже за 100 років до початку глобалізації були виділені її характерні риси. Марксизм же потрібно вивчати, але не упереджено і за першоджерелами.

Література

1. Аттали Ж. Карл Маркс. Мировой дух / Ж. Аттали ; вступ. ст. С. Кара-Мурза ; пер. с фр. – Москва : Молодая гвардия, 2008. – 406 с.
2. Маркс К. Ф. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – Москва : Гос. изд-во полит. литературы, 1962. – Т. 29. – 729 с.
3. Маркс К. Маніфест комуністичної партії / К. Маркс, Ф. Енгельс. – Київ : вид-во політ. літератури України, 1979. – 119 с.

Роль макроекономічного моделювання та аналізу в стабілізації кризових явищ у національній економіці

Секція 2.

М. І. БОНДАРЕНКО

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ

Модернізація національної економіки України можлива при ефективному залученні у міжнародний поділ праці та соціально-економічній динаміці. Однією з основних умов вирішення цього стратегічного питання є створення в Україні сприятливого інвестиційного клімату.

Сприятливий інвестиційний клімат в Україні формується на основі таких передумов: вигідне географічне положення (Україна має доступ до стратегічних ринків, зокрема, Європейського союзу; країн Середнього Сходу); несформований ринок товарів (потенційно, Україна, є одним із найбільших ринків в Європі); природно-ресурсний потенціал (в Україні, інвестиційне значення, мають три види природних ресурсів: мінеральні, земельні та рекреаційні); висококваліфікована та конкурентоспроможна робоча сила; рівень розвитку промислового виробництва; незадоволення попитом населення.

На формування інвестиційного клімату держави впливає сукупність невизначеностей та ризиків: нестабільне економічне законодавство та економічна ситуація; невизначена мета, інтересів та поведінка учасників інвестиційних процесів; зовнішньоекономічні ризики; неповнота та неточність інформації про стан інвестиційних об'єктів; виробничо-технічний ризик; коливання ринкової інфраструктури, цін, курсів валют.

При здійсненні комплексної оцінки інвестиційного клімату країни інвестори орієнтуються на висновки міжнародних рейтин-

гових агенцій. Так, згідно з оцінкою Всесвітнього економічного форуму, Україна посіла 79-те місце зі 140 у рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності – 2015–2016 рр., втративши за 2014–2015 рр. три позиції. Спад відбувся через ненадійність банків України, яких оцінили за найнижчим показником – 140 зі 140, робота у сфері державного сектора – 130 зі 140, податкове навантаження на бізнес визначили на рівні 118 зі 140. Серед основних проблем автори рейтингу називають перебудову інституціональної структури, скорочення домінування великих компаній на внутрішніх ринках та підвищення конкурентності ринків [1]. Слід наголосити, що оцінка сучасного рейтингу України не враховує анексію Криму і військовий конфлікт на Сході, що вплине на конкурентоспроможність країни в майбутньому.

За даними рейтингової оцінки глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму, протягом 2012–2016 рр. Україна втратила шість позицій у рейтингу (посіла 79-те місце, у попередньому рейтингу займала 73-тє місце). Україна досягла другої стадії розвитку – країни з ефективно орієнтованою економікою, за даними звітів про індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму за 2013–2014 та 2014–2015 рр. [1].

У 2016 році спостерігалось скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України. Так, у 2016 році розмір прямих іноземних інвестицій становив 2098 млн грн порівняно з 2015 роком, коли розмір прямих іноземних інвестицій становив 2961 млн грн [2].

Інвестиції надійшли зі 133 країн світу. Із країн ЄС з початку інвестування внесено 33042,3 млн дол. США, з інших країн світу – 9778,1 млн дол. США.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 83 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 10978,8 млн дол., Нідерланди – 5734,7 млн дол., Німеччина – 5425,4 млн дол. [2].

На сьогодні, інвестиційний клімат в Україні вкрай несприятливий для іноземних інвесторів, що пояснюється низкою причин:

воєнним конфліктом між Україною та Російською Федерацією; високим рівнем корумпованості органів державної влади та управління; відсутністю сталої та виваженої стратегії залучення іноземного капіталу у вітчизняну економіку; негативним міжнародним інвестиційним іміджем держави; низьким рівнем захисту прав та законних інтересів інвесторів, у т.ч. іноземних.

Література

1. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах [Електронний ресурс] / К. С. Малько. – Режим доступу: file:///D:/USERS/Downloads/ape_2015_3_13.pdf

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

О. В. МЕЛЕНЦОВА

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІМПЕРАТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Останнім часом глобалізаційні процеси набувають нових вимірів. Висловлюється думки про деглобалізацію, однак більш зважений науковий аналіз свідчить про суттєві перетворення світового господарства: зменшення кількісних показників обсягів світового переміщення товарів, капіталів і зростання інформаційних комунікацій, інтенсифікація обміну даними, ідеями, новинами [1]. Четвертий канал глобалізації за думкою експертів Глобального інституту McKinsey, здійснює більш вагомий вплив на світове господарство ніж традиційні [1]. В цих умовах зростають ризики націо-

нальної економіки як інтегрованої складової світового господарства [2].

Для 2017 р. виокремленні взаємозв'язки найбільш важливих чинників глобальних ризиків, серед яких – недосконалість національного управління та поглиблення соціальної нестабільності [3].

Усвідомлюючи збільшення не прогнозованих небезпек, значення інтегрованих запобіжних дій з урахування їх в господарській діяльності, експерти світового банку запропонували комплексний підхід до управління ризиками адекватний природі їх виникнення [4].

Інверсія рівня доміант сучасного національного економічного розвитку [5] обумовили суттєві зміни і в системі господарських ризиків – в актуальній структурі ризикопороджуючих чинників і ризиків провідну роль починають відігравати саме глобальні ризики.

Різні за розмірами ризики потребують і розподілених зусиль суб'єктів всіх рівнів з управління ними, що сприятиме стійкому розвитку господарської системи [4, 5]

Сучасний підхід до управління ризиками в системі регулювання національної економіки потребує:

- сприйняття ризиків, як необхідної складової стратегії стійкого розвитку;

- розширення кола акторів, які залучаються до процесу управління ризиками;

- фокусування на координації і взаємодії держави, бізнесу і громадського суспільства в превентивних заходах щодо різного рівня ризиків.

- розробка державних заходів регулювання економіки повинна втілюватися в сценаріях, складених на основі ймовірних напрямів розвитку загальногосподарської ситуації і врахування ризиків, які обумовлюють поле діяльності господарюючих суб'єктів.

Це визначає необхідність здійснення професіоналізації і одночасно популяризації ризик-менеджменту як вагомого фактору підвищення ефективності регулювання національної економіки в сучасних умовах.

Література

1. Manyika Digital Globalization: The New Era of Global Flows / Manyika, James, Susan Lund, Jacques Bughin, Jonathan Woetzel, Kalin Stamenov and Dhruv Dhingra. – Washington: McKinsey Global Institute. – 2016.

2. Коломієць Г. М. Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки / Г. М. Коломієць // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 43–49.

3. Глобальні ризики 2017. Доклад ВЕФ [Електронний ресурс] // Risks 2017-12 Edition is published by the World Economic Forum. – Режим доступа: http://www3.weforum.org/docs/GRR17_Report_web.pdfGlobal

4. Риски и возможности – управление рисками в интересах развития // Доклад о мировом развитии 2014: Всемирный банк / Вашингтон. – Округ Колумбия: Всемирный банк. – Лиц.: Creative Commons Attribution CC BY 3.0.-2013.

5. Меленцова О. В. Ризик-менеджмент у виборі вектора інституційних трансформацій зовнішньоекономічних відносин // О. В. Меленцова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 24. – С. 47–52.

В. В. НІКУЛІН

Хмельницький національний університет

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСАД ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах, при розвитку економіки України, помітно зростає роль грошово-кредитної політики в системі державного регулювання. Під грошово-кредитною політикою розуміють комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення певних

цілей заходів щодо регулювання грошового ринку, які проводить держава через свій центральний банк. Грошово-кредитна політика спрямована на стимулювання сталого економічного розвитку держави, на підвищення добробуту суспільства. Головною метою грошово-кредитної політики України є забезпечення стабільності національної грошової одиниці – гривні. Ураховуючи те, що низька і стабільна інфляція є одним із головних внесків у стале економічне зростання, який може бути забезпечений центральним банком, Національний банк вважає, що інфляційне таргетування є найбільш сприятливим монетарним режимом для створення середовища низької та стабільної інфляції [1]. Середньострокову ціль щодо інфляції НБУ встановило на рівні 5 % для річної зміни індексу споживчих цін. Рада Національного банку вважає такий рівень інфляції оптимальним у середньостроковій перспективі, зважаючи на фундаментальні чинники розвитку української економіки. Водночас установлений рівень інфляції в Україні є дещо вищим, ніж у розвинених країнах, так в Німеччині у 2016 році він склав 1,68 %, а у Франції 0,61 % [2]. Середньострокова ціль щодо інфляції в Україні досягатиметься поступово. Зокрема, визначено такі короткострокові цільові показники для річної зміни індексу споживчих цін:

- грудень 2017 року – 8 % +/- 2 п. п.;
- грудень 2018 року – 6 % +/- 2 п. п.;
- грудень 2019 року та надалі – 5 % +/- 1 п. п.[3].

Національний банк досягатиме встановленої інфляції за допомогою інструментів грошово-кредитної політики. Такими інструментами є: коригування ключової процентної ставки – процентної ставки за операціями регулювання ліквідності, які мають найбільший вплив на стан грошово-кредитного ринку; операції тонкого налаштування та структурні операції регулювання ліквідності, тобто тендери рефінансування та тендери з розміщення депозитних сертифікатів Національного банку зі строковістю, відмінною від основних операцій регулювання ліквідності, операції репо, валютні свопи, купівля та продаж державних цінних паперів; обов'язкове резервування яке використовуватиметься для регулювання ліквідності бан-

ківської системи та посилення впливу зміни ключової процентної ставки на процентні ставки на міжбанківському ринку; інтервенції на валютному ринку для нарощення до належного рівня міжнародних резервів, згладжування надмірних коливань обмінного курсу, не здійснюючи негативного впливу на процес досягнення інфляційної цілі, а також для підтримання ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики.

Відповідно до законодавства України грошово-кредитна політика також спрямовуватиметься на сприяння стабільності банківської системи, а також на сприяння стійким темпам економічного зростання та підтримку урядової економічної політики. Для стабілізації банківської системи необхідно, в першу чергу, розв'язати ряд проблем, а саме: необхідності впровадження строкових депозитів фізичних осіб без права вимоги безумовного дострокового повернення; створенні збалансованої системи захисту прав споживачів фінансових послуг та фінансових установ відповідно до європейських норм, в тому числі в сфері споживчого кредитування; зменшенні негативних наслідків девальвації національної валюти на виконання фізичними особами зобов'язань за іпотечними кредитами в іноземній валюті; вдосконаленні процедури судових рішень; унеможливленні використання недобросовісними боржниками соціальних гарантій держави для ухилення від виконання кредитних зобов'язань.

Наступною засадою для стабілізації інфляційних очікувань і досягнення інфляційної цілі Національному банку необхідно проводити послідовну, підзвітну і прозору грошово-кредитну політику. Тобто після прийняття рішень Національним банком з питань грошово-кредитної політики необхідно проводити роз'яснювальну роботу з широкими колами громадськості та зацікавленими групами осіб за допомогою періодичних публікацій, прес-конференцій і прес-релізів, а також шляхом проведення разових аналітичних семінарів, конференцій та публікацій. Ці заходи повинні додати довіри до рішень Національного банку і банківської системи України взагалі.

Проте не слід забувати, що реальним підґрунтям для економічного зростання та стабілізації економіки України є не лише правильна грошово-кредитна політика, а й створення конкурентоспроможної економіки і пошук суб'єктами господарювання власних ніш як основи для підвищення попиту економіки на гроші, тобто для розширення товарообороту.

Література

1. Національний банк України : офіц. інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statbureau.org/ru/france/inflation>
3. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>

Г. І. СКОРИК, В. В. БАРИНОВ

Національний університет «Львівська політехніка»

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Ситуація на ринку праці України в останні кілька років погіршується, що є свідченням загальної економічної ситуації в країні, відображенням не тільки соціально-економічних, а й політичних, демографічних та інших процесів.

За даними державної служби статистики чисельність зайнятого населення і рівень зайнятості в Україні змінюються. У період 2000–2008 років спостерігалася тенденція до зростання чисельності зайнятого населення працездатного віку (з 18,5 млн осіб до 19,3 млн осіб), тобто, збільшилась на 3,9 %; у 2009 р. чисельність зайнятих складала 19,2 млн осіб, у 2013 р. – 19,3 млн осіб. Відповідно рівень зайнятості зростав з 58,5 % у 2010 р. до 60,2 % у 2013 р. У період з 2014 року спостерігається значне скорочення зайнятості: у 2014 р. – 18,1 млн осіб (56,6 %), у 2015 р. – 16,4 млн осіб (56,7 %), за 9 місяців 2016 р. – 16, млн осіб (56,5 %) [1].

Вкрай незадовільною є структура зайнятого населення України. Так частка працівників зайнятих у промисловості значно нижча, ніж у більшості економічно розвинених країн, до того ж зберігається пріоритет добувних галузей. Майже четверта частина працюючих сконцентрована у сільському господарстві (17,8 % у 2014 р.). Це більше, ніж у промисловості (16,7 %). Це більше ніж у будь-якій іншій розвиненій країні світу. Частка зайнятого населення України у сільському господарстві, торгівлі та державному управлінні у 2014 р. порівняно із 2008 р. збільшилась на 2,0; 2,04 та 2,37 % відповідно, натомість зменшилась частка зайнятих у промисловості на 1,74 %. Не сприятливою щодо структури зайнятого населення за видами економічної діяльності збереглася у 2016 р. порівняно із 2015 р., зокрема, частка зайнятого населення у сільському господарстві зросла на 0,2 %, у оптовій та роздрібній торгівлі – на 3,9 %, а в промисловості зменшилась на 3,1 %, будівництві – на 1,8 %. [2]. Така структура зайнятості суперечить потребам підвищення конкурентоспроможності національного виробництва, розвитку інновацій, спрямованих на модернізацію як промислового, так і сільськогосподарського виробництва.

Серйозною проблемою ринку праці є неформальна зайнятість. За даними офіційної статистики у 2016 році у неформальному секторі економіки зайнято 4,0 млн осіб (24,6 % від загальної кількості зайнятого населення). За видами економічної діяльності найбільшою є частка неформальної зайнятості у сільському, лісовому та рибному господарстві – 41,1 %; в торгівлі; ремонті автомобільних засобів і мотоциклів – 21,1 %; дещо меншою є частка зайнятих у будівництві – 14,9 %; в промисловості – 6,0 % та інших видах економічної діяльності – 13,3 % [1]. Зростання неформальної зайнятості спричиняє нерегульованість соціально-трудових відносин.

За даними служби зайнятості кількість безробітних і рівень безробіття зросли у 2014 році порівняно із 2013 роком з 1,51 млн осіб (7,3 %) до 1,85 млн осіб (9,3 %). У 2015 році кількість безробітних становила 1,655 млн осіб (9,1 %). Станом на 1.01.2016 року статус

безробітного мали 490,8 тис. осіб, а на 1.01.2017 року – 390,8 тис. осіб, що на 20,4 % менше порівняно із попереднім періодом. Станом на 1 січня 2017 року на 390,8 тис. осіб зареєстрованих безробітних припадає 36,0 тис. вакантних робочих місць. Навантаження на одне вільне робоче місце в середньому по Україні станом на 1 січня 2016 р. 19 осіб, на 1 січня 2017 року – 11 осіб [3].

Серйозною проблемою залишається зростання безробіття серед молоді та збільшення частки довготривалого безробіття. У 2015 р. рівень безробіття серед молоді до 25 років в Україні становив 21,8 % порівняно з країнами Європейського союзу, де він склав 20,1 %; у 2016 році – 22,8 % в Україні і 18,6 % в країнах Євросоюзу [2,3]. Наслідком є матеріальні та психологічні проблеми молоді, відсутність соціального захисту молоді, можливості підтвердження свого фаху, необхідність працювати в тіньовому секторі економіки, чи виїзду за кордон, що загалом є причиною втрати трудового потенціалу і зниження його якості.

Таким чином, можна зробити висновок, що серед найважливіших проблем сучасного ринку праці в Україні є: тенденція до зниження рівня зайнятості і зростання безробіття; невідповідність структури безробітних потребі у фахівцях; зростання безробіття серед молоді; збільшення неформальної зайнятості із відповідними соціально-економічними наслідками.

Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Державна служба зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsz.gov.ua/statdatacatalog/document?id>
3. Інтернет-сторінка Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/>

**Державні інституції в умовах
світових трансформаційних зрушень**

Секція 3.

Л. Б. БУШОВСЬКА, О. М. МАЛА

Хмельницький національний університет

**РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Інноваційна спроможність регіонів країни на сьогодні відіграє домінуючу роль у визначенні здатності національної економіки розвиватися на власній основі в майбутньому. Тому держава має сприяти формуванню цілісного інноваційно-інвестиційного комплексу, організаційних моделей управління та мережі взаємозв'язків між сферою чистої науки, інвесторами, реальним виробництвом та споживачем.

Під інноваційно-інвестиційною діяльністю розуміється сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інновацій та інвестицій [2].

Усі країни прагнуть до розробки і реалізації державної інноваційно-інвестиційної політики. Вплив держави має бути спрямований на максимальну підтримку власного інноваційного потенціалу, провідних наукових і конструкторських центрів, а також на забезпечення реалізації науково-технічної політики, що відповідає світовому рівню. Як свідчить досвід розвинених країн, основними напрямками впливу урядових органів на процеси в інноваційній сфері є планування, фінансово-кредитне регулювання, стимулювання, правовий порядок і організація виробничої діяльності. Узагальнено основні види інвестиційної діяльності на рис. 1.

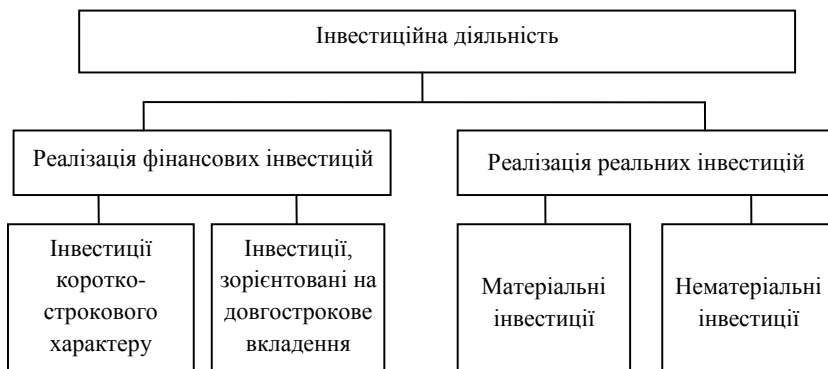

Рис. 1. Основні види інвестиційної діяльності підприємства

Головною метою державної інноваційної політики в Україні щодо підприємств є створення соціально-економічних, правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

З метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики країни здійснюється державне регулювання інвестиційної діяльності. Воно визначається планами й програмами розвитку народного господарства, бюджетами та передбаченими в них обсягами державного фінансування. При цьому створюються пільгові умови інвесторам, які здійснюють інвестиції у найважливіші напрями.

Виділяють дев'ять основних напрямів державного регулювання інвестиційної діяльності: регулювання сфер і об'єктів інвестування; податкове регулювання інвестиційної діяльності; регулювання інвестиційної діяльності шляхом надання фінансової допомоги; регулювання інвестиційної діяльності шляхом проведення відповідної амортизаційної політики; регулювання прав інвесторів

у приватизації; регулювання фінансових інвестицій; забезпечення захисту інвестицій; експертиза інвестиційних проектів; регулювання умов здійснення інвестицій за межами країни [1].

Слід відмітити, що активна інноваційна та інвестиційна діяльність є основною умовою досягнення довготривалих, позитивних темпів економічного зростання, як реального сектора економіки, так і окремих підприємств. Зважаючи на те, що активізація інноваційно-інвестиційної діяльності належить до системних питань макроекономічного розвитку, вирішення яких має здійснюватися насамперед на державному рівні, – дослідження теоретичних і практичних питань формування державної інноваційно-інвестиційної політики становить важливу проблему в сучасній науці.

Література

1. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз : навч. посібник / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко. – Київ : ЦУЛ, 2012. – 400 с.
2. Захарін С. Фінансові інструменти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С. Захарін // Економіка України. – 2010. – № 12. – 38 с.

Н. М. ТЮРІНА, Н. С. КАРВАЦКА, Т. В. НАЗАРЧУК

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Світовий досвід переконує, що в сучасних умовах проходить зміна моделі державного управління та її трансформація у модель публічного управління. Процес еволюції соціально-економічної системи сприяв поступовому переходу системи державного

управління в нові моделі управління суспільства, а саме, розширення сфери публічного управління.

Сучасні реалії свідчать про зміну тенденцій нового розуміння держави, її функцій та взаємовідносин з суспільством. І як наслідок, в багатьох країнах були проведені адміністративні реформи. В нашій країні ці зміни відображені в стратегії сталого розвитку «Україна-2020», де першою проголошена реформа державного управління. Мета цієї реформи – побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Саме тому для практичної реалізації цієї реформи дуже важливими є дослідження теоретичних напрацювань зарубіжних та вітчизняних науковців у зазначеній сфері та вивчення зарубіжного досвіду впровадження аналогічних реформ в інших країнах.

Теоретичні дослідження показують, що класична теорія менеджменту в державному секторі реалізувалась через модель державного управління (Public Administration); неокласична теорія менеджменту – через модель публічного адміністрування (Public Management), у центрі уваги якої перебуває вже людина (особистість), а не організаційна структура; сучасна теорія менеджменту – реалізується через модель нового публічного управління (New Public Management), що спрямоване на ефективне функціонування всієї системи (суспільства та влади).

Детальніше про цей процес. Основні риси класичної моделі державного управління такі: управління державними справами; централізація управління; концентрація ресурсів; служіння загальнонаціональним інтересам [1]. Таке управління у недостатній мірі опирається на публічний сектор, носить суто виконавчо-розпорядчий владний характер.

Однак, підтвердженням зміни сутності та змісту державного управління за сучасних умов є те, що Енциклопедичному словнику з державного управління його трактують уже досить на-

ближено до сутності публічного управління. Автори визначення стверджують, що розуміння сутності державного управління зазнало еволюції внаслідок розвитку демократії та громадянського суспільства у світі та в Україні.

У глосарії Програми розвитку ООН, публічне управління розглядається як галузь практики та теорії, що є ключовою для публічного адміністрування та зосереджена на внутрішній діяльності державних установ, зокрема на вирішенні таких управлінських питань, як контроль, керівництво, планування, організаційне забезпечення, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом та оцінка ефективності.

Підсумовуючи точки зору різних авторів щодо визначення публічного управління можна сказати, що це управління суспільством із залученням суспільства. Його слід розглядати як природний етап розвитку державного управління, що обумовлений розширенням сфери діяльності та відповідальності органів державного управління, необхідністю підвищення ефективності управління шляхом наближення процесів прийняття рішень до потреб населення.

Таким чином, процес еволюції соціально-економічної системи сприяє поступовій трансформації системи державного управління в сучасні моделі управління та регулювання. За своїм змістом державне управління зазнало серйозних якісних перетворень та стало формуватись на принципах демократичності, легітимності, транспарентності.

Література

1. Пилипишин В. П. Щодо сутності мети та завдань державного управління в Україні / В. П. Пилипишин // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 377–381

2. Pollitt C. Public Management Reform: A Comparative Analysis / C. Pollitt, G. Bouckaert. – Oxford : University Press, 2004. – 240 p.

І. В. ФОРКУН, І. А. БАЧИНСЬКА

Хмельницький національний університет,
Регіональний фонд підтримки підприємництва по Хмельницькій області

ПОРЯДОК НАДАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗА РАХУНОК БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Підприємництво є основою розвитку сучасної економіки України. В умовах сьогодення функціонування підприємництва характеризується високим ступенем неефективності, а тому потребує державної підтримки, яка б дозволила реалізувати його стратегічний ресурс і стала б одним із основних чинників виходу України із економічної кризи, перетворила б її на рівноправного суб'єкта світових ринкових відносин.

Проблеми функціонування підприємництва були і залишаються об'єктом досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як О. Барановський, З. Варналій, В. Геєць, Т. Говорушко, С. Дрига, О. Марченко, А. Маршал, В. Овчаренко, С. Покропивний, Ю. Силкіна, А. Сміт, А. Череп, Й. Шумпетер та ін.

Хоча держава проводить політику підтримки підприємництва, однак на даний час умови ведення бізнесу в Україні є не зовсім сприятливими.

Фінансова державна підтримка надається за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів [1]. На місцевому рівні одним з основних інструментів реалізації державної політики сприяння розвитку малого та середнього бізнесу є регіональні програми підтримки підприємництва.

Виконавцями і координаторами цих програм, особливо у питанні фінансового забезпечення, є регіональні фонди підтримки підприємництва, створені за участю Українського фонду підтримки підприємництва.

На теренах Хмельницької області надання фінансово-кредитної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності (СПД) за рахунок коштів обласного бюджету забезпечується через Регіональний фонд підтримки підприємництва (РФПП) по Хмельницькій області у межах асигнувань, передбачених в обласному бюджеті на забезпечення розвитку підприємництва. Порядок надання фінансово-кредитної підтримки (ФКП) СПД за рахунок коштів обласного бюджету подано на рис. 1.

Предметом забезпечення виконання зобов'язань перед РФПП є ліквідне (рухоме або нерухоме) майно, яке відповідно до Закону України «Про заставу» може бути предметом застави, із виконаною попередньо незалежною експертною оцінкою [2]. Співвідношення коштів фінансово-кредитної допомоги до вартості заставного ліквідного майна має становити 1:1,5. Операції, пов'язані з використанням бюджетних коштів, здійснюються відповідно до Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів [3] та Порядку надання фінансово-кредитної підтримки суб'єктам підприємництва за рахунок коштів обласного бюджету, затвердженого рішенням чергової сесії обласної ради на відповідний бюджетний період [4]. Повернення бюджетних коштів СПД здійснюється згідно з умовами типового договору про фінансово-кредитну підтримку.

Основними перевагами регіональних програм підтримки підприємництва є низька процентна ставка за кредитом; відстрочка оплати тіла кредиту на термін до шести місяців; введення інновацій у розвиток власного бізнесу; збереження існуючих та створення нових робочих місць.

Отже, значну частину проблем підприємництва можна вирішувати за допомогою розвитку системи державної фінансово-кредитної підтримки. Тому першочерговим завданням для місцевих органів влади залишається удосконалення та урізноманітнення механізмів фінансово-кредитної підтримки, в т.ч. за рахунок передачі районними та міськими радами обласній раді видатків для надання ФКП СПД області у вигляді міжбюджетних трансфертів [5].

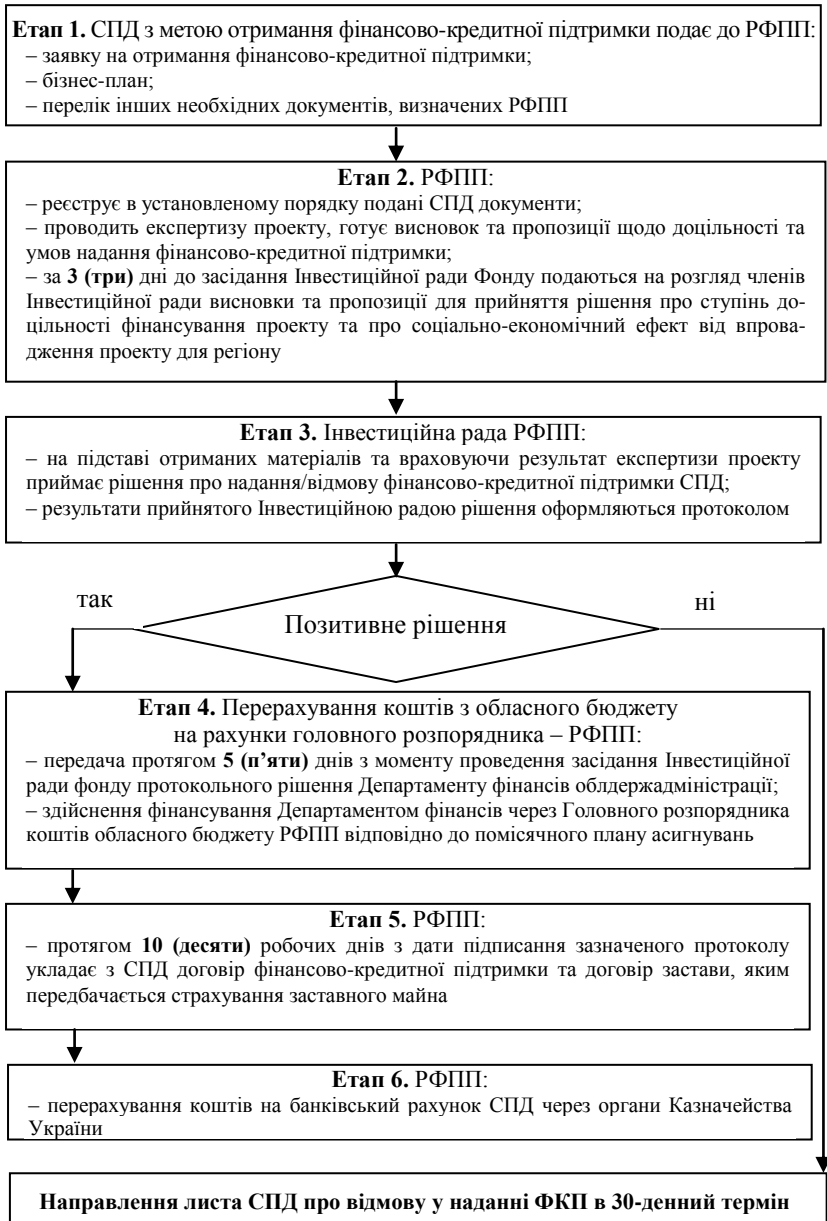

Рис. 1. Порядок надання фінансово-кредитної підтримки СПД за рахунок коштів обласного бюджету

Таким чином, фінансово-кредитну підтримку розвитку СПД необхідно розглядати як один з найбільш пріоритетних напрямів діяльності місцевих органів влади із забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку територій, а врахування регіональних особливостей допомагає задіяти підприємницький потенціал як вагомий ресурс регіонального розвитку.

Література

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс] : закон України № 4618–VI від 22.03.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Про заставу [Електронний ресурс] : закон України № 2654–XII від 02.10.1992 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів [Електронний ресурс] : наказ Мінфіну України № 938 від 23.08.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12>
4. Порядок надання фінансово-кредитної підтримки суб'єктам підприємництва за рахунок коштів обласного бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.adm-km.gov.ua
5. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс № 2456–VI від 08.07.2010 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

О. А. ФРАДИНСЬКИЙ

Науково-дослідний центр митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України (м. Хмельницький)

НОРМИ ЧИКАЗЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ 1944 РОКУ, ЩО ВРЕГУЛЬОВУЮТЬ ПИТАННЯ ОБМІНУ ПОПЕРЕДНЬОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ПАСАЖИРІВ

Система попередньої інформації про пасажирів (API) – електронна система зв'язку, яка передбачає збір авіаперевізником біо-

графічних даних та інших відомостей про пасажирів авіарейсу під час процесу реєстрації та подальшу передачу в електронному вигляді органам прикордонно-митного контролю в пункті призначення після вильоту рейсу. Ці органи можуть згодом порівняти інформацію про пасажирів зі своїми базами даних, виявляючи тих осіб, які вимагають більш детальної перевірки по прибуттю.

Основним міжнародним документом, що регламентує ключові принципи роботи міжнародної авіації є Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 року, підписана 7.12.1944 р. в м. Чикаго 52 країнами світу та відома у повсякденному використанні під назвою «Чиказька конвенція». 10.08.1992 р. Україна приєдналася до зазначеної конвенції, а набуття чинності відбулося 09.09.1992 р. В частині, яка стосується обміну попередньої інформацією про пасажирів, застосовуються чотири статті зазначеної конвенції.

Стаття 13 «Правила про в'їзд і випуск» – закони і правила договірної держави, які належать до допуску на її територію або відправленню з її території пасажирів, екіпажу або вантажу літаків, такі як правила, що стосуються в'їзду, випуску, імміграції, паспортного і митного контролю і карантину, дотримуються такими пасажирами й екіпажем або від їх імені, а також щодо вантажу при прибутті, вибутті або під час знаходження на території цієї держави.

Стаття 22 «Спрощення формальностей» – кожна договірна держава погоджується шляхом видання спеціальних правил або іншим чином вживати всіх можливих заходів щодо сприяння і прискорення навігації літаків між територіями договірних держав і щодо запобігання не викликаних необхідністю затримок літаків, екіпажів, пасажирів і вантажу, особливо при застосуванні законів, що стосуються імміграції, карантину, митного контролю і випуску.

Стаття 23 «Митні та імміграційні процедури» – кожна договірна держава зобов'язується, наскільки вона визнає за можливе, встановлювати митні та імміграційні процедури, що стосуються міжнародної аеронавігації, згідно з практикою, яка час від часу може встановлюватися як перешкода створенню аеропортів, вільних від виконання митних формальностей.

Стаття 37 «Прийняття міжнародних стандартів і процедур» – договірні сторони зобов’язуються співпрацювати у забезпеченні максимально можливого ступеня однаковості правил, стандартів, процедур і організації, що стосуються повітряних суден, персоналу, повітряних трас і допоміжних служб, з усіх питань, в яких така однаковість сприятиме аеронавігації і вдосконалювати її. Міжнародна організація цивільної авіації приймає і час від часу змінює міжнародні стандарти, рекомендовану практику і процедури, які стосуються: систем зв’язку та аеронавігаційних засобів; характеристик аеропортів і посадочних майданчиків; правил польотів і практики управління повітряним рухом; присвоєння кваліфікації льотному і технічному персоналу; придатності повітряних суден до польотів; реєстрації та ідентифікації повітряних суден; збору метеорологічної інформації та обміну нею; бортових журналів; аеронавігаційних карт і схем; митних та імміграційних процедур; повітряних суден, що зазнають лиха, і розслідування пригод, та питань, що стосуються безпеки, регулярності та ефективності аеронавігації.

Література

Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995%20038>

Секція 4. Сучасні технології управління підприємствами

Л. М. БАБИЧ

Хмельницький національний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Інноваційний потенціал виступає як важлива база постіндустріальної моделі розвитку, яка в сучасних умовах забезпечує досягнення гідного рівня споживання та якості життя суспільства. Наукові дослідження останніх років підтверджують існування ряду проблем національної інноваційної системи України, що має потужний інтелектуальний потенціал на тлі скорочення науково-технічного потенціалу країни.

Інноваційний потенціал та його збалансованість, система моніторингу його інноваційних можливостей виступає фундаментальною основою розвитку підприємства, активізації його виробничих та інвестиційних процесів. Так, в Україні на сьогоднішній день інноваційний потенціал галузей економіки використовується вкрай не ефективно, що призвело до перетворення національної економіки в експортера переважно сировинних ресурсів на світових ринках. Формування наукової концепції регулювання інноваційної діяльності у національній економіці є незавершеним та недосконалим. Потребує вдосконалення та розробки теоретичне обґрунтування ролі держави в інноваційній діяльності, виокремлення ефективного інструментарію макроекономічного державного регулювання в процесі виходу національної економіки із стадій кризи й депресії та переходу до пожвавлення й економічного зростання, яке б відповідало науково-технічній багатокладності та плюралізму форм власності в економіці України.

Сировинна спрямованість виробничих галузей звужує економічне зростання та виснажує природні ресурси, прискорює негативні зовнішні ефекти та процеси забруднення навколишнього середовища. Зміщення акценту є очевидним, так як інновації покращують якість продукції, стимулюють створення нових галузей економіки, розвивають ринок праці та галузей знань, знижують витрати, виступають інструментом залучення інвестицій. Тому проблема технологічного розвитку інноваційно-активних промислових підприємств України є особливо актуальною в умовах затяжної фінансово-інвестиційної кризи на фоні глобальної стагнації.

Модернізація інноваційного потенціалу на засадах розвитку сучасних технологій можлива тільки за наявності висококваліфікованого людського ресурсу підприємства, який повинен реалізувати перетворення «ноу-хау» та науково-технічних розробок в інноваційні продукти. Звідси існує тісний взаємозв'язок між інноваційним потенціалом та людським капіталом на різних рівнях розвитку економічної системи. Ефекти від використання людського капіталу на мікрорівні становлять основу його ефективного функціонування на макроекономічному рівні та дозволяють переосмислити економічну роль людського капіталу в інноваційному потенціалі.

Високий рівень інтелектуального та професійного розвитку людського капіталу виступає фактором готовності підприємства до інновацій. Науково-технічна складова інноваційного потенціалу характеризує можливість і здатність ресурсів підприємств для виробництва та впровадження нових інноваційних проектів та інтелектуальних ідей, що мають важливе значення для сучасних трансформацій.

Вдосконалення методики визначення рівня інноваційного потенціалу суб'єкта господарювання потребує розробки економіко-математичних моделей оцінки інноваційного потенціалу підприємства та відповідного програмного забезпечення, що дозволить здійснити класифікацію показників кількісних та якісних параметрів впровадження інновацій. Побудова економіко-математичної моделі оцінки

інноваційного потенціалу підприємства залежить від адекватності застосовуваних індикаторів, перевірки відповідності даних моделювання, достовірності та незалежності показників. Результатом впровадження аналітичних моделей буде визначення інноваційного рейтингу підприємства, його можливість контролювати інноваційні процеси та вчасно приймати управлінські рішення в кризових умовах.

А. В. БИТИЙ

Хмельницький національний університет

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Аналіз сучасного стану розвитку інформаційних систем є особливо актуальним питанням, адже успішне функціонування організації у значній мірі залежить від вдалого керівництва, яке базується на обґрунтуванні перспективних концепцій розвитку згідно з своєчасною, достовірною та повною інформацією, яку може поставляти відповідна інформаційна система.

Впровадження інформаційних систем дозволяє менеджеру отримувати оперативний доступ до довільної нагромадженої інформації з тим, щоб в подальшому ефективно її використовувати для вирішення поставлених задач (в сферах аналізу маркетингу, фінансів, тощо).

Інформаційні системи можуть значно різнитися за типами об'єктів управління, характером і обсягом розв'язуваних задач та низкою інших ознак. Як зазначають М. Т. Білуха [1, с. 14], а також Писаревська Т. А [4, с. 41], в економічній літературі немає єдності щодо класифікації інформаційних систем, хоча це дуже важливо для створення оптимальних інформаційних потоків, що забезпечують потреби управління. Інформаційні системи класифікують за різними ознаками (табл. 1) [3, с. 81].

Таблиця 1

Класифікація інформаційних систем за різними ознаками

За сферою діяльності	Державні
	Територіальні
	Галузеві
	Об'єднань підприємств
	Організацій
	Технологічних процесів
За рівнем автоматизації процесів управління	Інформаційно-пошукові та довідкові
	Інформаційно-керуючі
	Системи підтримки прийняття рішень
За ступенем централізації обробки інформації	Централізовані
	Децентралізовані
	Колективного використання
За ступенем інтеграції функцій	Багаторівневі з інтеграцією за рівнями управління
	Багаторівневі з інтеграцією за функціями управління

Продуктом інформаційної системи, призначеної для завдань управління виробництвом, є перетворена інформація. Оперативність отримання цієї інформації має першочергове значення для оптимізації рішень, які приймаються, а також для контролю за їх виконанням. У зв'язку з цим, М.Т. Білуха вважає, що технічні засоби перетворення інформації є одним з основних критеріїв при класифікації інформаційних систем [1, с. 35].

Де в чому з ним погоджується Бойко В.В. Він під автоматизованою системою управління (АСУ) розуміє систему управління, «...яка орієнтована на широке і комплексне використання технічних засобів й економіко-математичних методів для вирішення інформаційних задач управління» [5, с.23]. За ступенем автоматизації перетворення економічної інформації інформаційні системи поділяються на такі групи: немеханізовані (ручні), напівмеханізовані, механізовані, автоматизовані та автоматичні. Для розв'яз-

зання за допомогою обчислювальної техніки будь-якої економічної задачі необхідно створити певні умови. Ця проблема вирішується розробкою і впровадженням різних видів забезпечення визначених державним стандартом з упровадження інформаційних технологій. Комп'ютерні інформаційні системи належать до класу складних систем, які містять у собі багато різноманітних елементів, що взаємодіють. Тому при створенні комп'ютерних ІС потрібно визначати їх структуру. Загалом під структурою комп'ютерної ІС розуміють характеристику внутрішнього стану системи, опис постійних зв'язків між її елементами. Інформаційні системи характеризуються наявністю функціональної і забезпечувальної частини, відповідно до декомпозиції системи на складові частини – підсистеми, що знаходяться у певних відносинах одна з одною [3, с. 45].

Сучасний стан розвитку інформаційних систем пов'язаний із їх складним впровадженням. В наш час відсутність можливості взаємодії окремих засобів автоматизації чи навіть окрема технологія може стати стримуючим фактором, що робить використання інформаційних систем нераціональним [2, с. 137].

Таблиця 2

Структура інформаційних систем

Склад КІС	Функціональні компоненти	Функціональні підсистеми
		Функціональні задачі
		Моделі й алгоритми
	Компоненти системи обробки даних	Інформаційне забезпечення
		Програмне забезпечення
		Технічне забезпечення
		Правове забезпечення
		Лінгвістичне забезпечення
	Організаційні компоненти	Організаційна структура установи
		Персонал

Основне завдання інформаційної системи управління полягає у підпорядкуванні всіх внутрішніх процесів головним цілям ор-

ганізації. Для цього необхідно скоординувати процеси, пов'язані з діяльністю організації таким чином, щоб вони максимально забезпечували виконання поставлених задач в єдиному інформаційному полі. Тільки таким чином інформаційна озброєність організації починає безпосередньо впливати на ефективність її діяльності.

Література

1. Білуха М. Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту : навч. посібник / М. Т. Білуха. – Київ : Вища школа, 1994. – 364 с.
2. Бойко В. В. Проектирование баз данных информационных систем / В. В. Бойко, В. М. Савинков. – Москва : Мир, 1997. – 256 с.
3. Кучин Б. Л. Управление развитием экономических систем: технический прогресс, устойчивость / Б. Л. Кучин. – Москва : Экономика, 1990. – 156 с.
4. Писаревська Т. А. Інформаційні системи в управлінні трудовими ресурсами : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Т. А. Писаревська. – Київ : КНЕУ, 1999. – 164 с.
5. Титоренко Г. А. Автоматизированные информационные технологии в экономике / Г. А. Титоренко. – Москва : Компьютер ЮНИТИ, 1998. – 336 с.

В. М. БОБРОВНИК

Хмельницький національний університет

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМИ КОМУНІКАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ ОБЛІКОВОГО ТИПУ

За сучасних умов господарювання підприємства з погляду системного аналізу являють собою складні, динамічні, відкриті системи з великою кількістю елементів, оптимальне поєднання яких і

визначає якість функціонування системи в цілому. Динамічність ринкового середовища та внутрішні зміни підприємства, визначають постійні перетворення в системі інформаційного забезпечення управління у напрямку інтеграції новітніх методів обліку, аналізу та контролю та впровадження в управлінську діяльність системи управлінського обліку, яка була б економічно виправданою та забезпечувала прийняття ефективних управлінських рішень.

На систему управлінського обліку впливають організаційні чинники, до яких відноситься розмір підприємства, організаційна структура, особливості технологічного процесу, облікова політика, інформаційні системи фінансового, оперативного й статистичного видів обліку.

Зауважимо, що організаційна структура впливає на організацію руху інформації у середині підприємства, та як системне утворення складається з елементів, взаємозв'язок і взаємодія яких породжує нові системні якості, які не притаманні жодному з елементів окремо. Система управлінського обліку має своєчасно передавати оперативну, релевантну і достовірну інформацію відповідним ланкам управління, та забезпечувати прийняття поточних і стратегічних рішень.

Потреби всіх ланок управління у релевантній інформації про виробничу діяльність, фінансовий стан та перспективи розвитку підприємства з урахуванням галузевих тенденцій розвитку попиту, відносин з партнерами, місця серед конкурентів зумовлюють необхідність запровадження нових, більш ефективних форм управління, а відповідно і нових інформаційних систем, які його обслуговують.

У цьому контексті параметр гнучкості стає домінуючим фактором забезпечення ефективності системи управління організаційним об'єктом. Зазначимо, що з управлінського погляду гнучкість розглядають у двохаспектному розрізі, а саме: як адаптивну гнучкість (адаптацію) і як нормативну гнучкість. Перша являє собою пристосування до умов зовнішнього середовища на базі по-

переджувального інформаційного потоку. Інакше кажучи, її підґрунтям є управління на основі гнучких екстремальних рішень. Друга базується на інформаційному потоці з запізненням, отже, управління здійснюється на основі контролю за виконанням, при якому реакція організації на зміни з'являється вже після подій.

Аналізуючи зазначене, можна стверджувати, що лише адаптивна гнучкість задовольняє вимогам ринку завдяки своїй власності безперервно створювати нові організаційні форми і структури управління. Отже, критерії ефективності системи управління цілком залежать від ступеня її відкритості, обраних параметрів і моделей, які в теоретичному аспекті були запропоновані у процесному, ситуаційному і системному підходах, а на практиці реалізувалися в стратегічному управлінні.

У системі стратегічного управління відсутня насамперед упевненість, що майбутнє має бути кращим або незмінним порівняно з минулим. Раптові зміни зовнішнього середовища зумовлюють прийняття унікальних і неповторюваних стратегічних рішень, що мають різні функціональні наслідки для різних партнерських груп даного бізнесу. У зв'язку з цим, в процесі розробки фінансових управлінських рішень встановлюється постійне спостереження за всіма тенденціями як ззовні, так і всередині управлінського об'єкта, стратегічне планування використовують не на одному, а на багатьох рівнях організації, управлінські рішення ухвалюються менеджерами різних рівнів, які мають хоч і взаємодоповнюючі, але різні зони відповідальності.

Література

1. Лаговська О. А. Ідентифікація факторів впливу на побудову бухгалтерського обліку в умовах вартісно-орієнтованого управління / О. А. Лаговська // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 1 (13). – С. 114–120.

2. Лаговська О. А. Морфологічний підхід до формалізації комунікаційних зв'язків системи бухгалтерського обліку / О. А. Ла-

говська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – № 3 (21). – Ч. 2. – С. 169–178.

3. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / за ред. С. М. Ілляшенка. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2010. – 621 с.

4. Муравський В. В. Канали облікових комунікацій та комп'ютерно-комунікаційні технології / В. В. Муравський // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 1 (1). – С. 174–178.

5. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті узгодження антагоністичних інтересів груп заінтересованих осіб : монографія / І. В. Жиглей, В. І. Кузь, О. А. Лаговська, О. В. Олійник. – Чернівці : Технодрук, 2012. – 248 с.

Л. Б. БУШОВСЬКА

Хмельницький національний університет

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

За роки ринкових перетворень в інвестиційних процесах підприємств машинобудівної галузі відбулись суттєві зміни. Поряд з традиційними суб'єктами інвестиційної діяльності вже виступають міжнародні організації, інвестиційні фонди, корпорації, фінансові посередники. Із збільшенням багатосуб'єктності інвестиційних процесів збільшуються як джерела фінансування інвестицій, так і цілі їх здійснення.

Кожне машинобудівне підприємство безперервно здійснює інвестиційну діяльність, яка потребує організації управління згідно з потенційними напрямками його розвитку.

Управління інвестиційною діяльністю – це складова загально-економічної системи управління підприємством, яка має свою мету,

принципи побудови та виконує певні функції. Оскільки інвестиційна діяльність спрямовується на розвиток виробництва, його технологічного удосконалення, одержання прибутку, нарощування капіталу, то в зв'язку із цим управління інвестиційною діяльністю виступає підсистемою системи управління підприємством, спрямованої на створення передумов з підвищення ефективності інвестиційних процесів та всієї діяльності підприємства.

До основних зовнішніх чинників слід віднести: глобалізаційні та інтеграційні процеси; механізми державного регулювання економічних взаємовідносин та інвестування; галузеві тенденції розвитку; досконалість ринкових механізмів взаємодії. Система управління інвестиційною діяльністю повинна своєчасно реагувати на їх прямі чи опосередковані впливи з метою зменшення ризиків інвестиційної діяльності або попередження інших можливих негативних явищ та загроз.

Неефективне управління інвестиційною діяльністю приведе до збільшення залучених коштів, які підвищать зобов'язання підприємства, і зменшать його дохідність, власний капітал і активи, що в сукупності вплине на зменшення ринкової вартості підприємства.

Таким чином, в процесі управління інвестиційною діяльністю машинобудівного підприємства при виборі виду інвестицій необхідно враховувати, що: на початку інвестування необхідна мобілізація всіх елементів механізму управління інвестиціями на досягнення позитивного ефекту, який має проявлятися в перевищенні доходів від інвестицій над витратами на їх проведення; оскільки інвестиції здійснюються в грошовій формі, то відбувається тимчасове вилучення із обігу власних засобів, а у випадку залучення чи запозичення коштів виникає нова відповідальність за їх інвестування, яка покладається не лише на управління інвестиційною діяльністю, а й загалом на всю систему управління машинобудівним підприємством; на початку інвестиційного процесу

важко піддаються розрахунку початково-інвестовані витрати і очікуваний дохід від його завершення, що пояснюється можливими змінами прибутковості інвестиційного процесу під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на протязі всього періоду інвестування; як зовнішнім, так і внутрішнім інвестиціям, властиві ризики неповернення інвестованих засобів.

Багатофункціональність інвестиційної діяльності на епоху динамічної появи нових процесів в економіці супроводжується необхідністю удосконалення системи управління нею, що також проявляється в пропозиціях вчених щодо функцій управління інвестиційною діяльністю. Так, запропонована функція створення організаційних структур, які забезпечуватимуть реалізацію і прийняття управлінських рішень. Такі організаційні структури повинні бути інтегровані в загальну управлінську систему підприємства. Це, на нашу думку, забезпечить системний підхід управлінні інвестиційною діяльністю та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо її проведення, із врахуванням особливостей функціонування підприємства.

Література

1. Войнаренко М. П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія / М. П. Войнаренко, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 188 с.
2. Мікловда В. П. Ефективність стратегічного управління підприємствами: сучасні проблеми та перспективи їх вирішення : монографія / В. П. Мікловда, І. Г. Брітченко, Н. Ю. Кубіній, Ю. О. Дідович. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 231 с.
3. Феєр О. В. Організаційно-економічні передумови підвищення інвестиційної привабливості підприємства / О. В. Феєр // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-вироб. журнал. – 2013. – № 3 (41). – С. 110–133.

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЛОВОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Питання корпоративної соціальної відповідальності набули широкої актуальності як в контексті конкурентоспроможності економіки та стійкого соціально-економічного розвитку, так і в етичній площині розвитку суспільства, ефективного та економного використання природних ресурсів, підвищення якості людського потенціалу та умов життя суспільства. Соціально відповідальні компанії намагаються поєднувати економічну ефективність з екологічною та соціальною результативністю виробництва, турбуються про якість корпоративного управління, управління ризиками та репутацією, іміджем компанії та вибудовують на системній основі взаємодію зацікавлених сторін соціального партнерства, будують свою соціально-виробничу діяльність на принципах відкритості та прозорості.

Інформаційна відкритість – це необхідна умова підвищення довіри до бізнесу, а публічна звітність виступає її найважливішою складовою. Тому увага суб'єктів соціального партнерства до розвитку даних процесів постійно посилюється, про що свідчить зростання попиту на інформацію в світовому просторі, в тому числі на інформацію, яка характеризує нефінансові аспекти та результати діяльності підприємств.

Ініціативи міжнародних фінансових інституцій, зростаюча кількість рейтингів та індексів, орієнтованих на показники корпоративної відповідальності та стійкого розвитку підтверджують актуальність інформаційної відкритості бізнесу. Рішення, що приймаються багатьма країнами зобов'язують великі компанії відкривати нефінансові показники та розвивати публічну звітність. Під впливом таких процесів зростають запити до якості та рівня достовірності

відкритої компаніями інформації. Такі виклики є досить актуальними і для національних компаній.

Розглядаючи нефінансові звіти як важливий інструмент стратегічного планування та управління національною економікою, як засіб підвищення прозорості діяльності компаній, актуальною стає державна підтримка, сприяння таких організацій як Українська спілка підприємців та промисловців, розвитку процесів звітності в середовищі українського підприємництва. Послідовне просування в українському бізнес-співтоваристві стандартів ділової культури, важливим елементом якої є звітність, необхідною умовою висуває реалізацію та підтримку розвитку відповідальної ділової практики, зміцнення репутації українського бізнесу.

Зовнішня незалежна оцінка нефінансових звітів є важливим фактором підвищення якості інформації та посилення взаємодії зацікавлених сторін. Вона служить підвищенню інформаційної відкритості та прозорості діяльності підприємств, укріпленню їх репутації як на національному, так і світовому рівнях. Зовнішній моніторинг допомагає компаніям підвищити якість управління процесом збору аналітичних даних, дає більшу впевненість в достовірності представленої в звітах інформації, а також дозволяє знизити ризики неточних трактовок та суперечностей. Використання зовнішнього моніторингу та незалежні перевірки нефінансової звітності мають стати незмінною практикою функціонування українського бізнесу.

На думку багатьох дослідників, найбільш розповсюдженими інструментами оцінки нефінансової звітності за ініціативою компанії є рейтинги, ренкінги (ранжування) та індекси. Інтерес до рейтингів відображає потребу до впорядкування простору корпоративної соціальної відповідальності підприємств. Оскільки вони є інструментом просування принципів, стандартів та орієнтирів розвитку бізнесу.

Отже, загальна ситуація, що складається сьогодні в області інформаційної відкритості та ділової практики впровадження кор-

поративної соціальної відповідальності та принципів стійкого розвитку діяльності компаній, вимагає подолання існуючих протиріч в бізнес-моделях з достовірним наданням інформації, коли компаніям потрібно приділяти більше уваги майбутнім сценаріям виробничого процесу, висвітлюючи весь ланцюжок створення вартості. Звідси, фокус-увага в достовірності наданої інформації буде стосуватися в більшій мірі виробничих контекстів.

Пріоритетними напрямками розвитку КСВ в Україні, як і в інших розвинутих країнах, є розвиток інноваційної політики корпорацій та підвищення ефективності корпоративного управління, збереження та відновлення навколишнього середовища, підготовка фінансової та нефінансової звітності за міжнародними вимогами та стандартами. Наявність нефінансової звітності дозволить українським компаніям зберігати та розширювати бізнес з транснаціональними компаніями та вийти на ринки, де КСВ є фактором конкурентної боротьби. Дослідження показали, що стан корпорації по підготовці нефінансової звітності КСВ в Україні знаходиться на низькому рівні по причині незацікавленості самих підприємств, відсутності відповідних політичних та економічних умов формування корпоративного управління, невизначених пріоритетів інформаційної відкритості та відповідальної ділової практики. Реалізація названих напрямків буде сприяти відповідальній інтеграції корпорації в міжнародний ринок, що дозволить країні перейти до стійкого розвитку національної економіки в цілому.

О. В. ПОПЛАВСЬКА

Хмельницький національний університет

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблеми дослідження корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та корпоративної соціальної діяльності (КСД)

зайняли в останні десятиліття важливу позицію у вітчизняних наукових та періодичних виданнях. Разом з тим ряд важливих та актуальних питань методології оцінки корпоративної соціальної діяльності все ще потребує наукового означення та вирішення. Серед даної проблематики особливе місце належить питанням оцінки генерованих соціально відповідальних ефектів, що стосуються як результативності бізнесу, так і добробуту членів суспільства.

Розвиток українських компаній на основі корпоративної соціальної відповідальності вимагає пошуку прогресивних методів управлінських рішень компаній та створення дієвих методик комплексного підходу до оцінки економічного, соціально та екологічного впливу на життєдіяльність суспільства. Західні економісти проблему оцінки ефективності КСВ та КСД (measuring CSR/CSP efficiency) класифікують як вимірювання корпоративної соціальної діяльності (measuring/evaluating CSP) та оцінка ефектів КСВ/КСД (measuring/evaluating CSR).

У вітчизняній науковій літературі, завдяки публікаціям ряду організацій – Українського фонду соціальних інвестицій, Української спілки підприємців та промисловців, агентства соціальної інформації та активної діяльності консалтингових компаній, починають формуватися ряд таких термінів, як оцінка ефективності корпоративних соціальних інвестицій, оцінка віддачі від інвестицій в корпоративну соціальну відповідальність та оцінка екологічної і соціальної результативності. На наш погляд, саме використання поняття ефективності при вивченні даної проблеми є не в повній мірі коректним, оскільки найважливіші елементи аналізу ефективності – ціль та результат – в області КСД їх важко вичленити та класифікувати. Так, наприклад, мета покращення взаємовідносин з постачальниками підприємств не піддається чіткій операціоналізації, але повністю може існувати в межах довгострокових соціальних активів. В свою чергу, результати дій компаній при реалізації принципів КСВ суб'єктивно сприймаються різними зацікавленими сторонами суспільства, а отримання ефектів можуть відкладатися в часі.

Під ефектом корпоративної соціальної діяльності розуміють вимірювання добробуту компаній та її трудового потенціалу в результатах реалізації принципів КСВ шляхом здійснення соціальних інвестицій, що включають матеріальні, технологічні, управлінські та фінансові ресурси спрямовані на задоволення очікувань суб'єктів соціального партнерства. Ефект КСД, в силу тісних взаємодій зацікавлених стейкхокдерів, виявляється значно ширшими ніж початкова постановка їх цілей, при цьому ефект КСД мультиплікується, а також суб'єктивно сприймається різними групами зацікавлених сторін.

Ефекти КСД можна розподілити на два основних типи. По-перше, це ефект вимірювання добробуту безпосередньо компанії, її акціонерів та власників, що визначається як бізнес-ефект КСД, а по-друге, це ефект вимірювання добробуту зовнішніх та внутрішніх зацікавлених сторін, що визначається як соціальних ефект корпоративної соціальної діяльності.

Представляється, що найбільш самостійно розвинутих практичним інструментом оцінки КСД є такі, як стандарти соціальної відповідальності, соціальні індекси та рейтинги суб'єктів бізнесу, методології самооцінки по відношенню до поведінки підприємств та соціально-трудова колективів.

Отже, для того щоб проблема соціального інвестування розвивалася в сучасних кризових реаліях, необхідно розширити механізм оцінки спектрів аналізу КСД перейшовши від окремого оцінювання соціальних та фінансових показників до створення та підтримки нових конкурентних переваг, що зароджуються з особливої системи довірчих відносин в системі соціального партнерства. Таке більш широке трактування дозволить оцінювати ефекти КСД з позиції довгострокового та сталого розвитку фірми та, при цьому, буде змінюватися часовий параметр оцінки та можливо прослідковуватись загальмовані або відкладені в часі ефекти. Також з'явиться можливість уникнути обмеженості показників, що характеризують ступінь задоволення стейкхолдерів, або напрямком

зміни фінансових показників. На кінець визначиться нове завдання оцінки ефектів КСД, що полягає в забезпеченні оновлення, вдосконалення системи менеджменту суб'єктів господарювання. Причому система управління перетворюється в динамічний процес, що підтримується наявністю постійних зворотних зв'язків, який забезпечується регулярною оцінкою приблизних, інтуїтивних, або точних ефектів КСД.

Оцінку КСВ та КСД компанії мають проводити на постійній основі, скориставшись перевагами якісних та кількісних методів. Саме комбінація цих двох методів найкращим чином допомагає оцінити ефект. Найбільше поширення та наукове обґрунтування дістали кількісні методи оцінок показників результативності господарювання підприємств. Використання якісних методів оцінювання КСВ та КСД забезпечить поєднання інтересів та потреб суб'єктів соціального партнерства, позиції всіх зацікавлених сторін та систему їх пріоритетів, допомоги викристалізувати економічний, політичний та соціальний контексти процесу КСВ та КСД.

Н. П. ТАНАСІЄНКО

Хмельницький національний університет

ЧИННИКИ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Підвищення продуктивності праці на вітчизняних промислових підприємствах є проблемою багатоаспектною та складною, і особливої актуальності вона набуває для високотехнологічних, орієнтованих на інноваційний розвиток підприємств машинобудування. Процес підвищення продуктивності праці відбувається поступово і обумовлений впливом значної кількості як внутрішніх чинників, так і чинників зовнішніх.

У системі чинників внутрішнього середовища можна виокремити інноваційно-технічні чинники (нарошення інтелектуаль-

ного і людського капіталу, ритмічність виробництва, оновлення основних фондів впровадження сучасних технологій та ін.), соціально-економічні чинники (рівень освіти та кваліфікації, середня заробітна плата працівників, рівень дисциплінованості, соціально-психологічний клімат та ін.) та організаційно-економічні чинники (нормування праці, використання робочого часу, рівень організації робочих місць, рівень організації управління та ін.).

Серед чинників зовнішнього середовища з огляду на досить значний рівень його нестабільності, мінливості можна виділити глобалізаційні, політичні, нормативно-правові, науково-технічні, економічні та соціальні чинники. Вплив цих чинників досить різновекторний і до того ж важко піддається формалізації.

Глобалізаційні чинники пов'язані передусім з поступовим переходом економічної діяльності з виробництва товарів і послуг у глобальний вимір, інтеграцією вітчизняних підприємств у світовий економічний простір. Їх вплив є досить складним та різновекторним, однак набуває дедалі більшого значення, особливо в контексті євроінтеграційних процесів.

Серед глобалізаційних чинників, які впливають на продуктивність праці вітчизняних підприємств, слід відзначити: посилення глобальної конкуренції (зокрема, у сфері високих технологій, машинобудування); впровадження міжнародних стандартів в сфері якості продукції, управління виробництвом, соціальної відповідальності, охорони праці та промислової безпеки, екології; поглиблення міжнародного поділу праці; уніфікація трудового законодавства відповідно до вимог міжнародних організацій (зокрема, Міжнародної організації праці).

До основних політичних чинників, які впливають на продуктивність праці на вітчизняних промислових підприємствах можна віднести: нестабільність та непередбачуваність політичної ситуації; державну політику щодо фінансування програм, або проектів вітчизняних підприємств; державну політику в сфері залучення іноземних інвестицій, захисту вітчизняної продукції від іноземних

конкурентів; укладання міжнародних угод; здійснення політичних реформ.

Нормативно-правові чинники тісно взаємопов'язані з політичними чинниками і об'єднують питання нормативно-правового регулювання відносин в сфері праці та здійснення всіх видів економічної діяльності, нормативно-правову базу; інші юридичні аспекти, пов'язані зі здійсненням фінансово-господарської діяльності підприємств.

На зростання продуктивності праці в сучасних умовах значний вплив мають науково-технічні чинники, такі як науково-технічний прогрес; підвищення рівня наукомісткості праці; запровадження ресурсозберігаючих технологій; технічне переозброєння праці; модернізація робочих місць; автоматизація, комп'ютеризація праці; розширення доступу до інформації та ін. Саме розвиток техніки та технології сприяє формуванню конкурентних переваг сучасного підприємства, орієнтованого на збереження ринкової частки в умовах кризи, а після її завершення – подальший інноваційний, збалансований розвиток. Постійне технологічне оновлення потребує значних інвестицій, можливості здійснювати які сучасні підприємства досить часто не мають, тому використання інноваційно-технічних резервів передусім пов'язане з розвитком інтелектуального, творчого потенціалу працівників, набуттям ними нових сучасних знань та компетенцій, як професійних, так і особистісних.

Економічні чинники об'єднують такі аспекти як динаміка цін на сировину та матеріали; попит на продукцію підприємств (вітчизняних та зарубіжних споживачів); життєвий цикл продукції (послуг); рівень конкуренції в галузі; стан ринку праці; поступове розширення сектора послуг та ін.

Соціальні чинники передбачають врахування передусім таких питань: рівень згуртованості та відповідальності в суспільстві, посилення майнового, інтелектуального, ціннісного та ін. розшарування суспільства; посилення індивідуалізації життя і діяльності людей, які обумовлюють необхідність зміни підходів до побудови мотиваційних систем.

Література

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина / О. А. Грішнова. – Київ : Знання, 2011. – 390 с.
2. Жулавський А. Ю. Чинники та фактори зростання продуктивності праці на підприємстві / А. Ю. Жулавський, М. В. Шкурко // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф (м. Суми, 3–5 квітня 2012 р.) – Суми : СумДУ, 2012. – Т. 3. – С. 58–60.
3. Танасієнко Н. П. Класифікація факторів та резервів продуктивності праці / Н. П. Танасієнко // Інфраструктура ринку. – 2016. – Вип. 2. – С. 260–264.

І. В. СОКИРНИК, О. Г. МАРЧУК
Хмельницький національний університет

ІННОВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ СТРАТЕГІЇ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

Кондитерська галузь є однією із найрозвинутіших галузей у харчовій промисловості України. Успішний її розвиток у докризовий період призвів до створення високо конкурентного регіонального ринку кондитерських виробів. Сьогодні, в умовах економічної кризи підприємства повинні бути гнучкими, для того щоб швидко реагувати на зміни ринкової ситуації. Ринок кондитерської продукції умовно поділяється на три основних сегменти: цукристі вироби, шоколадні вироби, борошняні вироби (БКВ). За 2011–2015 роки у Хмельницькій області на 55,6 % скоротилося виробництво тортів, на 27,4 % – виробництво здобних виробів, на 54,8 % – печива солодкого та вафель. У 2016 році спостерігалася подальша тенденція скорочення темпів розвитку галузі в цілому і, зокрема, по БКВ [1].

В контексті стратегічного аналізу одного з найкрупніших та успішних виробників БКВ, що тривалий час працює на регіо-

нальному кондитерському ринку, ТОВ «Насолода Поділля», нами проведений аналіз ринку, що дозволив виділити ключові тенденції розвитку, які характеризують його динаміку і формують вимоги до стратегій конкуренції підприємств. Регіональний ринок кондитерських виробів є висококонкурентним. Основні стратегічні групи конкурентів – великі кондитерські концерни та регіональні кондитерські фабрики, що працюють на всьому ринку України, кондитерські дома, дрібні кондитерські цехи, хліб заводи, кафе-кондитерські тощо. Проведені розрахунки показують, що найбільший вплив на формування конкуренції на регіональному ринку мають товари-замінники (індекс впливу 2,75), які пропонують великі корпорації. Другий рівень інтенсивності тиску мають покупці (2,67) – через зниження реальних доходів та купівельної спроможності, на третьому місці за рівнем впливу на конкурентну ситуацію (2,25) є безпосередні конкуренти підприємства. Аналіз реалізації стратегій конкуренції підприємств показує, що відбувається конкурентна конвергенція в результаті якої конкуренти стають дуже схожими за методами конкуренції. Ситуація ускладнюється також у зв'язку із значним зростанням цін на основні матеріали та сировину, що використовуються у виробництві БКВ. В таких умовах гравцям ринку кондитерських виробів доведеться витратити значні зусилля для втримання лояльності споживачів. Застосування карти сегментації ринку дозволило визначити ринкові ніші, що є не заповненими, та оцінити їх привабливість. Сьогодні особливу актуальність для забезпечення конкурентоспроможності компанії набуває переорієнтація її діяльності на основі інноваційного підходу, який визначає, що ринкову пропозицію компанії складає товар або послуга з високим рівнем інноваційної складової, що створює цінність для споживачів. На нашу думку, будь-який варіант стратегії конкуренції підприємства в умовах кризи та високого рівня нестабільності бізнес-середовища, має базуватися на інноваційних конкурентних перевагах, пошуку можливостей виробництва нових товарів та надання додаткових послуг, які можуть примусити споживачів відмовитися

від наявних на ринку, або створити нові сегменти ринку, залучивши нових споживачів. Зокрема – це ніша «функціональної їжі», що тільки починає формуватися, дитячий асортимент кондитерських виробів, вироби, що орієнтовані на вузькі сегменти споживачів, додаткові інноваційні послуги, інноваційні продукти, що можуть бути використані для представницьких цілей та створення позитивного іміджу міста. Актуальним є також застосування технологічних інновацій для створення нових продуктів і реалізації бізнес-процесів, участь у стратегічних альянсах підприємств і організацій різних галузей та форм власності.

Література

1. Головне управління статистики в Хмельницькій області [Електронний ресурс] : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>

Т. В. ЦВІГУН

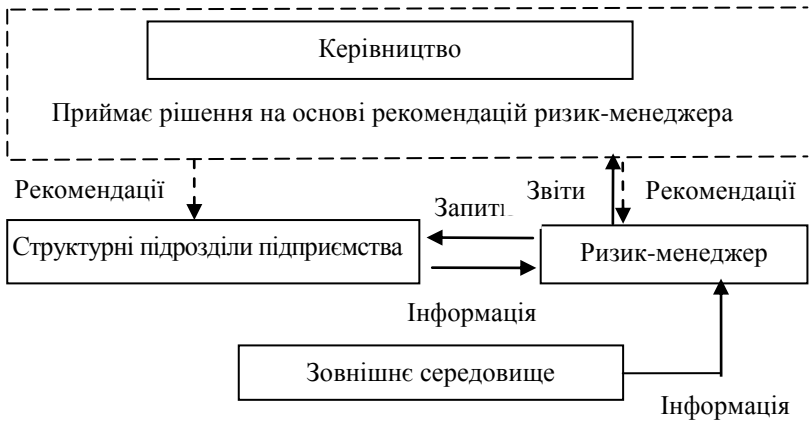
Хмельницький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

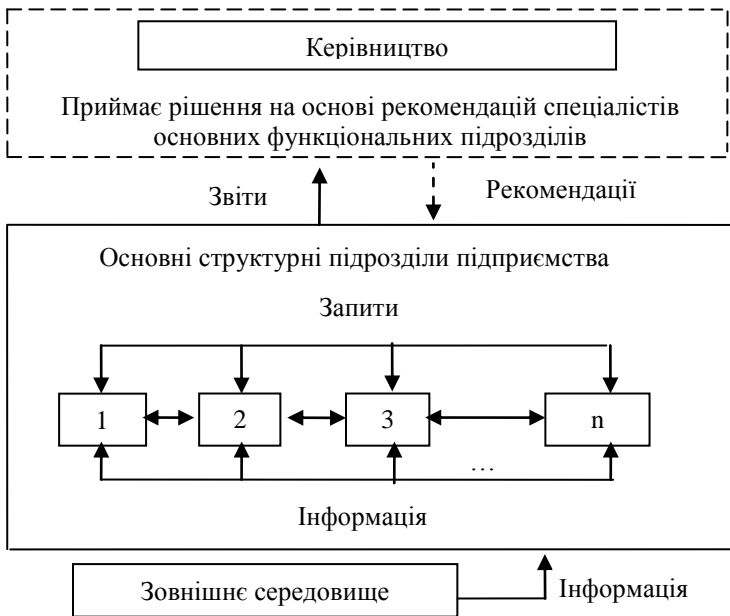
Інформаційне забезпечення механізму управління ризиками є не лише джерелом даних для аналізу ризиків підприємства, а й необхідним засобом зниження рівня ризиків.

В процесі збору і обробки інформації ризик-менеджер повинен прагнути до отримання і використання найбільш повної і достовірної інформації.

Характеристику інформаційних каналів за централізованої та децентралізованої систем управління ризиками на підприємстві представлено на рис. 1.

а) централізована система

б) децентралізована система

Рис. 1. Інформаційні канали підприємства, побудовані на основі аналізу [1, с. 128]

З рис. 1, *а* видно, що за централізованої системи на підприємстві існують такі інформаційні канали: 1) ризик-менеджер відправляє до структурних підрозділів підприємства запити на отримання інформації, яка необхідна для здійснення процесу ризик-менеджменту та отримує відповіді на ці запити; 2) із зовнішнього середовища ризик-менеджер отримує інформацію про тенденції на ринку сировини, на ринку продукції, зміни в законодавстві тощо; 3) ризик-менеджер складає та надає керівництву підприємства звіт; 4) прийняті рішення керівництва на основі пропозицій наданих у звіті надходять до ризик-менеджера та структурних підрозділів у вигляді рекомендацій.

За децентралізованої системи (див. рис. 1, *б*) на підприємстві основними інформаційними каналами є: 1) спеціалісти відділів, в обов'язки яких входить управління ризиками, відправляють запити на отримання інформації до інших відділів, та отримують відповіді на ці запити; 2) спеціалісти отримують інформацію із зовнішнього середовища; 3) звіти про результати роботи спеціалістів, що здійснюють ризик-менеджмент у межах підрозділу, обговорюються на нарадах та надходять до керівництва підприємства; 4) прийняті рішення керівництва на основі пропозицій наданих у звіті надходять до структурних підрозділів у вигляді рекомендацій.

У роботі підрозділів як за децентралізованої системи управління, так і за централізованої, повинен реалізуватися принцип розподілу відповідальності. Робота підрозділів та підприємства буде ефективною лише тоді, коли будуть створені умови для консультацій з метою уникнення можливих розходжень та конфліктів, що забезпечить мінімальне втручання вищого керівництва в оперативну діяльність керівників нижчих рівнів.

Література

1. Олифинов А. В. Управление собственным риском предприятия : монография / А. В. Олифинов, Д. А. Бабкин. – Донецк : ДонНУЭТ, 2008. – 160 с.

Фінансова безпека

Секція 5. та економічна незалежність України

І. М. МЕСЕЧКО

Національний інститут стратегічних досліджень (м. Київ)

ПРОТИРІЧЧЯ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

В умовах транснаціоналізації держави повинні зважувати ризики та вигоди, які несуть із собою нічим не стримані потоки капіталу. Здебільшого країни з розвинутою економікою виграють від вільного переміщення транскордонного капіталу. Країни з транзитивною економікою та країни, що розвиваються, повинні перевіряти капітал перш ніж проводити заходи щодо відкриття фінансового ринку.

Постійна зміна у поведінці транснаціональних банків (ТНБ) та їх неоднозначний вплив на економічні системи країн обумовлюють актуальність наукового аналізу цього процесу.

Мета статті – оцінка протиріч транснаціоналізаційного процесу на вітчизняному ринку банківських послуг.

ТНБ мінімізують можливість держав чи міжнародних організацій в питанні керування міжнародними економічними відносинами в банківській галузі, оскільки вони набувають внутрішньо-фірмового характеру [1, с. 131]. Зараз не тільки сукупна міць, але й міць однієї транснаціональної корпоративної структури порівняна з економічною міццю окремих країн, тобто ТНБ набирають силу суверенних держав. Відкриття національних кордонів для вільного руху капіталу та зовнішня експансія ТНБ призвели до того, що транснаціоналізація перетворилася у вирішальний чинник трансформаційних процесів у національних економіках та змінила параметри функціонування фінансової сфери.

Транснаціональні фінансові корпорації зосереджують увагу на тих банківських послугах, які дають максимальний прибуток, незважаючи на ступінь їх відповідності розвитку реальної економіки приймаючої країни, проте у відповідності з економічними інтересами країни базування та господарюючих суб'єктів-нерезидентів. Проблемою транскордонної консолідації є несиметричність взаємодіючих банківських систем. Більш розвинутий банківський сектор володіє більшою незалежністю та можливістю задоволення економічних інтересів, чим менш розвинутий. Неможливо штучно поєднувати системні принципи різних банківських галузей, які обумовлені національними інтересами, вириваючи із загального контексту якісь елементи та вставляючи їх в іншу систему [2, с. 54–55, 57]. Входження іноземного капіталу в банківський сектор стимулює розвиток національної економічної системи, проте призводить до накопичення структурних ризиків, оскільки розвиток економіки стає залежним від зовнішнього фінансування.

Процеси транснаціоналізації можуть спровокувати виникнення фінансових та економічних ризиків, які пов'язані з можливою втратою суверенітету в сфері грошово-кредитної політики, спекулятивними змінами попиту та пропозиції в фінансовій сфері; несподіваними коливаннями ліквідності банківських установ, можливим впливом фінансових ресурсів; посиленням нестабільності національної фінансової системи.

Якщо країна має значні обсяги іноземного капіталу, то це є ознакою макроекономічної стабільності держави та високого рівня довіри з боку інвесторів. Зростання обсягу транснаціонального капіталу в українському банківському секторі скорегували стратегії розвитку вітчизняних фінансово-кредитних установ. Під впливом експансії закордонного капіталу національні банки вдосконалили власні організаційні структури, розширили спектр послуг, що надаються, підвищили ступінь відкритості своєї діяльності [3, с. 45]. Таким чином, в умовах транснаціоналізації банківського сектора відбувається поглиблення протиріч між інтересами національних економік приймаючих країн та ТНБ.

Оцінюючи вплив ТНБ на банківську систему України, виділяють переваги та недоліки даного процесу:

– *переваги*: залучення додаткових інвестицій в національну економіку; підвищення рівня конкуренції на ринку; прискорення інтеграції України у світовий фінансовий простір; покращення загального стану банківського сектора за рахунок купівлі проблемних банківських установ.

– *недоліки*: складність контролю та моніторингу угод злиття та поглинання фінансових установ за участю закордонних інвесторів; загроза встановлення контролю за вітчизняним банківським сектором з боку іноземних власників українських банків; неможливість втримати позиції на ринку банківських послуг вітчизняним інвесторам через надмірну конкуренцію, яку створюють ТНБ; кардинальна зміна підходу до ведення бізнесу у придбаному банку іноземним власником [4, с. 47].

Відповідно необхідним є врахування всіх переваг та недоліків від транснаціоналізації банківського сектора України та розробка пропозицій щодо стратегії стабільності фінансової системи України з огляду на особливості розвитку національного банківського сектора. На 01.01.2017 р. на ринку банківських послуг України діє 38 банків з іноземним капіталом з 96 фінансово-кредитних установ у т.ч. зі 100 % іноземним капіталом – 17 банків. Необхідно, щоб транснаціоналізація вітчизняної банківської системи сприяла пошуку нових конкурентних переваг, впровадженню сучасних бізнес-технологій та створенню ефективної системи ризик-менеджменту.

Напрями розвитку української економіки під впливом іноземного банківського капіталу: орієнтація на забезпечення пріоритету національних інтересів; спрямованість на інноваційну сферу; відкритість при убезпеченні національної конкурентоспроможності; захист від фінансового та політичного впливу інших держав, ТНБ та міжнародних організацій.

Активізація процесів транснаціоналізації української фінансової системи демонструє суперечливість її розвитку, що прояв-

ляється у чутливості національного банківського сектора до зовнішніх кризових явищ та зростаючій можливості порушення фінансової безпеки держави. При виникненні зовнішніх чи внутрішніх загроз та ризиків для фінансової системи України, зростанні чинників її дестабілізації низький рівень капіталізації вітчизняних комерційних банків не здатен захистити її, що створює додаткові ризики порушення стабільності для національної економіки в цілому.

Присутність ТНБ в банківському секторі України сприяє залученню ПЗІ і розширенню ресурсної бази соціально-економічного розвитку, проте є низка фінансових ризиків, які пов'язані зі швидким зростанням частки іноземного банківського капіталу, що може призвести до втрати суверенітету у сфері грошово-кредитної політики, можливого посилення нестабільності, несподіваних коливань ліквідності банків та ймовірного відпливу фінансових ресурсів.

Приплив транснаціонального капіталу до української банківської системи є важливим джерелом фінансування економіки, проте, треба контролювати поведінку іноземних інвесторів. Таким чином, необхідно впровадити механізм регулювання процесу транснаціоналізації для національного фінансового ринку.

Література

1. Грязнова И. С. Транснационализация: понятие и особенности реализации в банковской сфере / И. С. Грязнова // Приоритетные научные направления: от теории к практике. – № 1. – 2012. – С. 127–131.

2. Красноперова Т. Я. Банки с иностранным участием в уставном капитале как элемент банковской системы Российской Федерации: проблемы адекватности целям инновационного развития / Т. Я. Красноперова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – № 1 (16). – С. 53–60.

3. Гірченко Т. Д. Дослідження впливу іноземного капіталу на конкурентоспроможність вітчизняних банків [Електронний ре-

курс] / Т. Д. Гірченко, О. О. Стороженко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – № 1 (16). – Режим доступу: [http://fkd.khibs.edu.ua/archive_1\(16\)2014_ukr.html](http://fkd.khibs.edu.ua/archive_1(16)2014_ukr.html)

4. Гусев Я. О. Вплив іноземного капіталу на консолідаційні процеси в банківській системі України / Я. О. Гусев, С. Д. Богма // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць / Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Харків, 2012. – Вип. 1 (12). – С. 46–49.

Р. С. КВАСНИЦЬКА, В. В. ЛУЦАК

Хмельницький національний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ ПРИБУТКУ БАНКІВ

Сучасні реалії функціонування банківської системи України відзначаються зростаючою конкуренцією між окремими банківськими установами, яка супроводжується перерозподілом капіталів та клієнтів, розширенням асортименту банківських послуг, впровадженням сучасних інформаційних технологій в управління банківською діяльністю. Це зумовлює необхідність удосконалення банківського менеджменту таким чином, щоб задовольнити попит на банківські продукти і послуги з боку суб'єктів ринкового середовища, забезпечивши при цьому прибутковість банківського бізнесу та захист від ризиків [1, с. 87]. Так, стійкість банку, під якою розуміють системну якісну характеристику стану банку, що обумовлена дотриманням збалансованості, взаємозв'язку і взаємного узгодження фінансових та організаційних складових елементів, що відображає здатність витримувати непередбачені втрати й забезпечує досягнення тактичних і стратегічних цілей та високі результати функціонування [2], першочергово, залежить саме від прибутковості банківської діяльності.

Загалом значення прибутку як економічної категорії є загально визнаним, однак, значення банківського прибутку все ж є значно ширшим, ніж прибуток інших суб'єктів підприємництва, оскільки в ньому зацікавлені значні групи держава, населення, власники та працівники банку. Так, держава зацікавлена у зростанні надходжень від оподаткованого прибутку банківських установ; населення, як вкладник коштів, зацікавлене у високих прибутках банку, які дозволяють збільшувати ставки за депозитними та іншими вкладеннями самого населення; акціонери банку зацікавлені в прибутку як нормі доходу на вкладений капітал; працівники банку зацікавлені у прибутку як у джерелі, додаткових ресурсів, що можуть спрямовуватись на матеріальне заохочення, соціальні виплати, соціальний розвиток.

Оскільки прибуток є одним із найважливіших індикаторів, що характеризують фінансові результати діяльності банків, і є матеріальною основою подальшого функціонування та визначення рейтингу на банківському ринку, то утримання його на достатньому рівні необхідно банківським установам для залучення нового капіталу, що дозволяє збільшити обсяги та підвищити якість пропонуванних послуг, стимулює удосконалення операцій, зниження витрат і розвиток банківських технологій [3, с. 169].

Зауважимо, що існує тісний зв'язок між заходами, які направлені загалом на управління банківською діяльністю та заходами, які направлені на отримання необхідних обсягів прибутку та ефективного його використання. Тому, вартою уваги є концепція «високорентабельної банківської діяльності», що широко застосовується у країнах з високорозвиненою ринковою економікою, яка базується на трьох «китах»: максимізації доходів (від наданих кредитів та операцій із цінними паперами, а також підтримка гнучкої структури активів, яка пристосована до змін процентної ставки); мінімізації витрат (через оптимізацію структури пасивів, зменшення втрат від безнадійних позичок, жорсткий контроль за накладними витратами; грамотному та ефективному менеджменті. Ви-

ходячи з даної концепції, цей зарубіжний досвід можна адаптувати до українських банків з метою підвищення рентабельності діяльності українських банків, яка передбачає максимізацію доходів, мінімізацію витрат та формування високоефективного менеджменту банку.

Література

1. Русіна Ю. О. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Ю. О. Русіна, А. Г. Легейда // Міжнародний науковий журнал. – 2015. – № 2. – С. 87–90
2. Завадська Д. В. Особливості забезпечення фінансової стійкості банків [Електронний ресурс] / Д. В. Завадська. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1330/>
3. Матвієнко О. С. Шляхи підвищення прибутковості банківської діяльності в Україні / О. С. Матвієнко // Молодий вчений. – 2014. – № 6 (09). – С. 169–172.

Л. О. МАТВІЙЧУК, К. І. ТКАЧ
Хмельницький національний університет

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРАХУВАННЯ ЯК ВИДУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Становлення та розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується появою нових видів підприємницької діяльності, одним з яких є страхування.

Страхування є економічною категорією і входить до складу фінансової системи держави. Як і фінансові відносини в цілому, страхування зумовлено рухом грошових засобів у процесі розподілу і перерозподілу грошових доходів та нагромаджень усіх суб'єк-

тів виробництва й обміну. Разом з тим, для страхування властиві економічні відносини, змістом яких є перерозподіл доходів та коштів для нагромадження лише з метою відшкодування матеріальних чи інших втрат (здоров'я, працездатності тощо).

Страхування вважається інвестиційним сектором економіки, так як зібрані страхові внески використовуються страховиком на інвестиційні цілі.

Вчені відносять діяльність по наданню страхових послуг до одного з видів підприємницької діяльності і визначають страхову діяльність як вид підприємницької діяльності з захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб, здійснюваний шляхом формування за рахунок сплачуваних внесків до страхових фондів, призначених для відшкодування збитків і виплати страхових сум особам, що беруть участь у страхуванні, у разі настання визначених подій (страхових випадків) [1, с. 169].

Страховий захист надається страховими компаніями, які працюють на основі самоокупності та прибутковості. Ряд фахівців вказують на певне протиріччя, що виникає між метою існування страхової організації (отримання прибутку, збільшення добробуту власників) і метою самого страхування (захистом майнових інтересів фізичних і юридичних осіб). Світовий досвід показує, що дане протиріччя нівелюється втручанням держави в регулювання страхового бізнесу з метою забезпечення зберігання, примноження страхових резервів та їх використання за цільовим призначенням.

Страхування, як один із видів підприємницької діяльності, має певні особливості, а саме:

- страхування передбачає перерозподіл або вирівнювання збитку по території та у часі. Компанія має бути готова в будь-який час здійснити страхову виплату в повному розмірі і вчасно;

- кошти страхового фонду витрачаються тільки для компенсації збитків його учасників;

- виручка від реалізації страхових послуг надходить страховикам здебільшого до початку дії договорів страхування та ін. [2, с. 98];

– послуга, що надається страховиком не має матеріальної основи і не може бути використана в момент її отримання клієнтом;

– широке використання компаніями страхових посередників. Переважна більшість страховиків використовує працю страхових агентів і страхових брокерів у своїй діяльності, оскільки праця на основі прямих продажів значно звужує коло клієнтів страховиків.

На сьогодні страхування є важливим атрибутом та елементом ринкових відносин. Світова практика не виробила більш економічного, раціонального і доступного механізму захисту інтересів суспільства, ніж страхування. Страхування є важливим фактором стимулювання економіки, господарської активності окремих суб'єктів, так як створює для всіх учасників рівні права, надає впевненості у розвитку підприємницької діяльності. Страхування необхідне для новостворених підприємств, які ще не набули достатнього виробничого потенціалу і не нагромадили власних ресурсів.

Література

1. Жила А. С. Основні поняття страхової діяльності / А. С. Жила // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 31. – С. 169–175.

Баранов А. Особливості страхування як сфери підприємницької діяльності / А. Баранов, О. Баранова // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 3–4. – С. 97–100.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
------------	---

Секція 1.

Розвиток сучасних економічних теорій під впливом глобалізаційних процесів

Бабій І. В.

Порівняльний аналіз термінологічної визначеності поняття «людський потенціал»	4
--	---

Бабич М. С.

Функціональне призначення прибутку підприємства у ринкових відносинах відтворення.....	6
---	---

Коломієць Г. М., Дідорчук І. Л.

Контроверсійні аспекти аналізу суспільного багатства в умовах глобальної господарської невизначеності	9
--	---

Мейш А. В.

Теоретичні концепції збалансованого розвитку	11
--	----

Ряба О. І.

Сучасна глобалізація і марксизм	16
---------------------------------------	----

Секція 2.

Роль макроекономічного моделювання та аналізу в стабілізації кризових явищ у національній економіці

Бондаренко М. І.

Особливості інвестиційного клімату України.....	18
---	----

Меленцова О. В.

Ризик-менеджмент як імперативний інструмент регулювання національної економіки в умовах трансформації глобалізації	20
---	----

Нікулін В. В.

Макроекономічний аналіз основних засад грошово-кредитної політики України.....	22
---	----

Скорик Г. І., Барінов В. В.

Аналіз основних проблем ринку праці в Україні	25
---	----

**Секція 3.
Державні інституції
в умовах світових трансформаційних зрушень**

Бушовська Л. Б., Мала О. М. Роль держави у інноваційно-інвестиційній діяльності підприємства28
Тюріна Н. М., Карвацка Н. С., Назарчук Т. В. Особливості еволюції моделі державного управління30
Форкун І. В., Бачинська І. А. Порядок надання фінансово-кредитної допомоги суб'єктам підприємництва за рахунок бюджетних коштів33
Фрадинський О. А. Норми Чиказької конвенції 1944 року, що врегульовують питання обміну попередньою інформацією про пасажирів36

**Секція 4.
Сучасні технології управління підприємствами**

Бабич Л. М. Стан та перспективи інноваційної діяльності в Україні за умов глобалізації39
Бигий А. В. Класифікація та структура інформаційних систем41
Бобровник В. М. Управління організаційними комунікаційними процесами облікового типу44
Бушовська Л. Б. Системний підхід в управлінні інвестиційною діяльністю підприємств47
Любохинець Л. С. Аналіз інформаційної відкритості підприємств та відповідальної ділової практики в умовах глобалізації50
Поплавська О. В. Інструментарій та методологія оцінки ефектів корпоративної соціальної діяльності52

Танасієнко Н. П.	
Чинники внутрішнього та зовнішнього середовища продуктивності праці	55
Сокирник І. В., Марчук О. Г.	
Інноваційні складові стратегії конкуренції на ринку кондитерських виробів	58
Цвігун Т. В.	
Інформаційне забезпечення механізму управління ризиками	60

Секція 5.

Фінансова безпека та економічна незалежність України

Мєсєчко І. М.	
Протиріччя транснаціоналізаційного процесу на ринку банківських послуг України	63
Квасницька Р. С., Луцак В. В.	
Функціональна роль прибутку банків.....	67
Матвійчук Л. О., Ткач К. І.	
Сутнісні характеристики страхування як виду підприємницької діяльності	69

Наукове видання

**Інструменти регулювання
національної економіки
в умовах сучасних глобальних
викликів**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

23–25 березня 2017 р. (м. Хмельницький)

Відповідальний за випуск: *Любохинець Л. С.*

Технічний редактор: *Яремчук В. С.*

Художнє оформлення обкладинки: *Станіславова О. В.*

Технічне редагування, коректування і верстка: *Чоленко О. В.*

Підписано до друку 15.03.2017. Формат 30×42/4.

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк різнографією. Ум. друк. арк. – 4,32. Обл.-вид. арк. – 3,13.

Тираж 100. Зам. № 35/17

Віддруковано в редакційно-видавничому центрі ХНУ.
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1.

Свідоцтво про внесення в Державний реєстр,
серія ДК № 4489 від 18.02.2014 р.

